ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 70 ղրշ. վեցամսեայ 35 ղրշ. Եռամսեայ 20 ղրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 90 ղրշ. Վեցամսեայ 45 ղրշ. Եռամսեայ 25 ղրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 25 ֆր. Վեցամսեայ 13 ֆր.: ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒՄԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7 Cons/ple.

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزته در

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7
ՍԱԳԱՆԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է հակիրճ գրուած ըլլայ:
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի տրուիր:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԶ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 521 | "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ | 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1902 ՇԱԲԱԹ

ԱՄՈՒՍՆԱ-ՀԱՒԱՏԱՓՈԽԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Գ. — ՉԵՆ ՈՒԶԵՐ ԼՍԵԼ

Կը լսեն, որովհետեւ ականջնին թմրած չէ անշուշտ, բայց դժբաղդաբար չեն ուզեր լսել: Այդ է ճշմարտութիւնը:

Ասկից առաջ երկու յաջորդական յօդուածներով «Ծաղիկ»ի մէջ խնդրոյ նիւթ ըրինք Խասգիւղցի Հայ-Բողոքական ամուսնացած կնոջ մը Հայ ըլլալու փափաքին մերժուիլը, եւ պէտք եղածէն աւելի չնշեցինք ու կրկնեցինք թէ այդ խնդիրը հակառակ իր ներգոյակ՝ իր ներքին անկարեւորութեան, ընդհանուր արժէք մը ունի, կ'արժէ զբաղիլ անով, որովհետեւ իր հետ կը քաշէ ամբողջ սկզբունք մը:

Այդ կինը որ իր այն վիճակին մէջ չէր ընդունուած Հայ-Լուսաւորչական եկեղեցին, այսօր ծնած է իր զաւակը, եւ նորածինը Հայ-Բողոքական է բնականաբար, ինքն ալ, մօրը հօրը պէս:

Կինը կ'ուզէր իր Հայ դառնալէն վերջ զաւակն ալ Հայ-Լուսաւորչականութեան անդամ բերել, բայց չյաջողեցաւ ահաւասիկ:

Չյաջողեցաւ, շնորհիւ մեր մէջ արմատացած այն տգեղ սովորութեան, այն եասօէր ու այլամերժ համոզման թէ, մեզմէ ամէն մէկը, — երբ մանաւանդ հեղինակութիւն ունեցող անձ մըն է այդ մէկը, — իրաւունք ունի անքննադատելի եւ անուղղելի դառնալու իր տեսած մէկ գործը, իր տուած մէկ որոշումը: Ու հետեւաբար ականջնին թմրուկի ձայն կուտան իր ըրածին նկատմամբ ըսուածները այնուհետեւ: Կը լսէ, բայց չուզեր լսել, կը ջանայ՝ ընդհակառակը՝ դադրեցնել եղած խնդրանքներն ու բողոքները:

Ծի՛շդ այսպէս եղաւ նաեւ Խասգիւղցի կնոջ պարագային համար:

Պատրիարքարանը չուզեց եւ չ'ուզեր տակաւին զբաղիլ անով:

Բայց պատճա՞ռը:

Պատճառ չկա՛յ ըսելու իրաւունք ունինք այլեւս Որովհետեւ մենք այդ պատճա՛ռը ուզած էինք գիտնալ առջի մէկ օրէն, ուզած էինք պարզապէս առջի մէկ օրէն տեղեկանալ, հասկնալ թէ ինչո՛ւ համար կրկնակ անտրամաբան «չ'ըլլար»ներով խաթարուեցաւ երջանկութիւնը Խասգիւղցի կնկան, կամ աւելի ճիշդը ըսած ըլլալու համար գոհացում չտրուեցաւ անոր փափաքին: Ա՛յս հարցուցինք մենք: Ու եթէ մեզի ցուցուէր համոզիչ պատճառաբանութիւն մը, տրամադիր էինք իրաւունք տալու իրաւունք ունեցողներուն:

Հիմայ, անգամ մը եւս չեշտուեցաւ խնդրին՝ քմածին տնօրինութեանց զոհ երթալը:

Եւ սակայն կը կարծենք թէ պէտք չէ՛ ալ շարունակէ այս վիճակը այսպէս:

Օրէ՛նք մը, կանո՛ն մը պէտք է ալ:

Հերիք է որքան կ'ըլլար, հերիք է որքան այրեր ու որքան տղաք ալ, իրենց կրօնական համոզումներուն, իրենց կրօնական ըղձանքներուն չը գոհացուելուն, իրենց ամուսնական եւ ընտանեկան կեանքին դժբաղդութիւններուն պատճառաւ ինկան ու ինկան, բարոյապէս ալ, նիւթապէս ալ:

Խղճի անդորրութեան, հոգիի անխռովութեան նկատմամբ գաղափար ունեցող ո եւ է մարդ որ կ'ուզէ ճշմարտութիւնը խոստովանիլ, չի կրնար այսօր պնդել թէ զոր օրինակ, — պէ՛տք է այս «զոր օրինակ»ը, — Խասգիւղցի այն Հայ ըլլալ ուզող եւ մերժուող կինը հոգեկան սոսկալի indignationի մը ենթարկուած չէ:

Ու քանի որ կը տիրէ տգեղ անկանոն ու անկայուն վիճակը մանաւանդ մեր ամուսնա-հաւատափոխական խնդիրներուն մէջ, անոր նման շատեր պիտի ենթարկուին նոյն վիճակին:

Մինչեւ ե՞րբ քմահաճոյք:

* * *

Զաւակը, ըսի, ծնած է հիմայ:

Ինչո՞ւ Հայ-Լուսաւորչական այն կղերականը որուն ձեռքը ինկած է այսօր մեր մէջ այս կարգի խնդիրներու կարգադրութիւնը, ինչո՞ւ եւ ինչպէս այդ անձը, որ Հայ-Լուսաւորչական պէտք է ըլլայ, նախանձախնդրութիւնը չ'ունենար այդ նորածինը իր պատկանած եկեղեցիին զաւակ ընելու, ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս փափաքը չը զգար աւելցած տեսնելու ոչխարները հօտին որուն հովիւն է:

Կրնաս այս շարքին մէջ աւելցնել դեռ տրամաբանութեանդ ու խղճիդ քեզի թելադրած բոլոր «ինչու»ները, բայց նախապէս պէտք ես համոզուիլ հաստատ կերպով թէ բոլորն ալ անլսելի եւ անպատասխանի մնալու դատապարտուած են, կրկնակ պատճառներով. Թէ՛ յառաջ բերուելիք փաստի մը չգոյութեան, եւ թէ փաստ բերելու տրամադրութեան գոյութիւն չունենալուն պատճառաւ:

Այո՛ այսպէս է. որովհետեւ հիմայ, թերեւս տնօրինութիւնը ընողն ալ նոյն ինքն չի գիտեր թէ ինչո՛ւ այդ պէս շարժեցաւ, ու հարիւրին իննըսուն հաւանականութեամբ, — կը կարծենք, — ինքն ալ զղջացած է, բայց ետ դառնալը դժուարին կու գայ. մեծ հաւանականութեամբ ինքն ալ կը բաղձայ հիմայ որ օրէնք մը կանոն մը ունենար առջեւը եւ ըստ այնմ վարուէր, ըստ այնմ տար իր վճիռը: Այն ատեն գոնէ իր պարտականութիւնը միայն կատարած կ'ըլլար պարզապէս: Այն ատեն ըլլուելիք դիտողութիւններն ալ, — եթէ հարկ ըլլային, — կ'ուղղուէին չիտակ օրէնքին դէմ, կանոնին դէմ, եւ անոր փոփոխումը կը պահանջուէր միայն:

Ու հոս նորէն ծայր կու տայ մնասակար հետեւանքը լսել չուզելու տգեղ սովորութեան:

* * *

Բողոք մը միշտ իր կարեւորութիւնը ունի, ոչ միայն ճիշդ ու արդարացի ըլլալու պարագային, այլ եւ սխալ եղած ատենն ալ, այո՛. Որովհետեւ գոնէ մղում մը կ'ըլլայ բողոքի ենթարկուողին որպէս զի ինք իր վրայ ու իր գործին վրայ անդրադառնայ անգամ մը: Մանաւանդ ամուսնա-հաւատափոխական խնդիրներու շուրջ ամէն օր, ամէն առթիւ, ամէն պարագայի մէջ առանց խտրութեան բոլոր հայերէն լրագիրներու յարուցած բողոքները եթէ նկատողութեան առնուէին, եթէ հեղինակութեան տէր անձերը հաճէին լսել զանոնք ու խորհիլ դարմանը՝ որ միակ հատ մըն է միայն, բարոյական եւ նիւթական շատ մեծ ցաւեր կը բուժուէին մեր մէջ ու մեր ընտանեկան ընկերային կեանքը կը բարելաւէր:

Օրէնք, կանո՛ն պէտք է ալ մեզի եւ մեր Պատրիարքարանին, որպէս զի այս կարգի խնդիրներու կարգադրութեան մէջ մենք եւ մեր Պատրիարքարանը կամ Փոխանորդարանը կարենանք ճիշդ ու օրինական լուծում գտնել:

Ան ուրիշ խնդիր է թէ, — ինչպէս կ'ըսէի վերը, — եթէ երբեք ունենայինք կանոն մը եւ այդ կանոնը այս Խասգիւղցի կնոջ պարագային համար տրամադրէր ճիշդ այն լուծումը զոր տուաւ Պատրիարքարանի Փոխանորդարանը, ինքն ալ անտրամաբան պիտի ըլլար եւ այն ատեն պիտի պահանջէինք այդ կանոնին փոփոխումը եւ ընդարձակումը: Որովհետեւ բացարձակապէս սխալ է ու անարդարանալի տրամաբանելը թէ կին մը որուն ամուսինը չ'ուզեր հետեւիլ իրեն, չի կրնար ընդունիլ այն դաւանութիւնը որուն նկատմամբ համոզում գոյացուցած է:

Բայց երկրորդ քայլն է այս, երկրորդ խնդիր մըն է ատ, որուն վրայ վիճել աւելորդ է այնքան ատեն որ օրէնք մը գոյութիւն չունի:

Նախ օրէ՛նք մը կ'ուզենք, ուրիշ քմահաճոյքի տնօրինութիւններուն պատճառաւ քայքայումը սոսկալի համեմատութիւններու հասած է ալ մեր ընկերային-ընտանեկան կեանքին մէջ:

Կ'ուզէք համոզուի՞լ:

Նայուածքնիդ պահիկ մը միայն, գաւառի ընտանիքներուն դարձուցէք:

ԲԱՐՍԵՂ ՇԱՀՊԱԶ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ
ԵՒ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԻՐ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏԸ

Վերջացող շաբթուս միջազգային քաղաքական աշխարհը բաղդատմամբ նախորդին աւելի ոգեւորեալ վիճակ մը ունեցաւ, միեւնոյն ատեն աւելի ջղային կացութիւն մըն ալ յայտնելով. Վերջին օրերուն, միջազգային քաղաքական աշխարհի գլուխները ամէնէն աւելի զբաղեցնող խնդիրը եղած են եւ են ցարդ նախ սպանիական նախարարական տագնապը եւ յետոյ այդ տագնապին լուծումը, պահպանողական Սիլվէլայի պետական գործերուն գլուխ անցնելովը, եւ երկրորդ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ համաձայնութիւնը, հաւաքաբար Վենեզուէլայի դէմ ելլելու համար:

Որքան որ ընդհանրապէս Սպանիոյ գործերը միջազգային քաղաքականութեան համար իբր ոչ այնքան կարեւոր կը նկատուին, սակայն ատիկա ուղիղ դատողութիւն մը չէ, ընդհակառակը, Սպանիա ներքնապէս զօրանալով կրնայ յարիլ միւս Լատին պետութիւններուն, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ եւ ասով գոյացնել Լատին երրեակ զինակցութիւն մը որ նոյնքան հաշուի առնուի աշխարհի գործերուն մէջ, ինչպէս այսօր հաշուի կ'առնուի մեծ պետութեան մը կարծիքը:

Սիլվէլայի պաշտօնի գլուխ անցնիլը, եթէ ընդհանուր աշխարհի մամուլէն դատել կարելի ըլլայ, պէտք է ըսել թէ, Սպանիոյ եւ արտասահմանի մէջ նպաստաւոր տպաւորութիւն մը յառաջ բերած է, թէեւ ինքը ըլլայ կուսակցութեան մը, պահպանողականութեան մարդը: Ըսելէ առաջ թէ Սիլվէլա ինչ կրնայ ընել, ըսենք թէ ո՞վ եղած է ան: Սպանիոյ նորընտիր նախարարապետ Ֆրանչիսքօ Սիլվէլա, պետը պահպանողականներուն, ծնած է 1843ին, Մատրիտի մէջ եւ միեւնոյն տեղը հետեւած է իրաւագիտական ուսման: Տակաւին 20 տարեկան հասակին, Սիլվէլա կրցաւ համբաւ մը շահիլ, այն ատեն կարեւոր թերթերու մէջ հրատարակած յօդուածներով: Իր համբաւը ա՛լ աւելի տարածուեցաւ, երբ 1869ին Իմբարսիալ թերթին մէջ սկսաւ թերթօններու շարք մը, Նոր կազմուողները վերնագրին տակ: Այս յօդուածներու շարքով Սիլվէլա սրամիտ կերպով յարձակեցաւ սպանիական լեզուի միջնադարեան դարձուածքներուն դէմ: Նոյն թուականին էր որ Սիլվէլա առաջին անգամ ըլլալով անդամ ընտրուեցաւ Սպանիական խորհրդարանին, ուր շուտով յայտնուեցաւ իբր սուր վիճաբանող մը նախարարութեան դէմ: 1874ին, Ռոմերօ Ռոպլէտօ իր նախարարապետութեամբ կազմուած առաջին պահպանողական դահլիճին մէջ, նախարարական խորհրդականի պաշտօնին կոչուեցաւ, եւ այս առթիւ իր պետին հետ վէճեր ունեցաւ:

Այդ թուականէն ի վեր Ռոմերօ Ռոպլէտօ եւ Սիլվէլա անհաշտ թշնամիներ են: 1879ին, Մառդինէզ Քամբօզ դահլիճին մէջ Սիլվէլա ստանձնեց ներքին գործոց նախարարութեան կարեւոր պաշտօնը, եւ 1881ին ալ, Քորդէզին մէջ ձեռնարկեց ազատական նախարարութեան դէմ բուռն պայքարի մը, ա՛յն նախարարութեան որուն գլուխը կը գտնուէր Սակաստա: Սիլվէլա այն ատեն կարող կ'ըլլար իր ընդդիմութիւններովը խախտել Սակաստայի դիրքը: Երբ Քանովաս անցաւ սպանիական դահլիճին գլուխը, Սիլվէլա անցաւ դատական նախարարութեան գլուխը, մինչեւ որ 1889ին Սակաստա նորէն պետութեան ղեկը ձեռքը առաւ: Սակաստայի այս դահլիճը կարճատեւ միայն եղաւ, որուն 1890ին նորէն յաջորդեց Քանովասի դահլիճը, որուն մէջ, ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը յանձնուեցաւ Սիլվէլայի: Սիլվէլա, Քանովասի հետ ալ մինչեւ վերջը չմնաց, եւ 1890ին կազմելով նոր պահպանողականներու կուսակցութիւնը, անոր պետը եղաւ: Քանովասի եւ Սիլվէլայի միջեւ գոյացած այս բաժանման պատճառը եղած էր Ռոմերօ Ռոպլէտօ, որուն շատ մը պարագաներու նախապատուութիւն տուած էր Քանովաս: Սակայն Քանովասի մահէն վերջը, անոր կուսակիցները, սակաւաթիւ բացառութիւններէ զատ միացան Սիլվէլայի եւ 1899ին, սպանեւամերիկեան պատերազմէն եւ Սակաստայի ձեռամբ Բարիզի մէջ հաշտութեան պայմանագրութեան կնքուելէն վերջը, ազատականներու անկումը տեղի ունենալով, պահպանողականները, նախարարապետութեամբ Սիլվէլայի, նորէն երկրին գործերը ձեռք առին: Սիլվէլայի այս նախարարութեան օրով էր որ, գաղթավայրերու կորսուելովը երկրին քայքայուած վիճակի մը հասած ելեւմուտքը գոհացուցիչ վիճակի մը մէջ դրուեցաւ, շատ մը անկարեւոր ծախքերու ջնջումովը և տուրքերուն զանազան դասակարգութեան վրայ աւելի բանաւոր բաշխմամբը բարձրացուելովը: Այս պահպանողական դահլիճին ալ գործերու գլուխ մնալը անկարելի դարձաւ, 1901ին, երկրին մէջ ծագած կրօնական խնդրին պատճառաւ, որուն մէջ Սիլվէլա չափազանց մեծ իրաւունքներ կուտար Վատիկանի:

Վերջերս, Մաւրա ազատական երեսփոխանին պահպանողականներուն կողմը անցնելով, այս կուսակցութիւնը զգալի կերպով զօրացաւ, այն կուսակցութեան, որուն գլուխն էր Սիլվէլա: Ասով նոյն համեմատութեամբ մեծցաւ նաեւ Սիլվէլայի ազդեցութիւնը:

Սիլվէլա, սպանիական խորհրդարանին ամէնէն կարեւոր ատենաբաններէն մէկն է: Իր խօսելու կերպը սահուն է. քաղաքավար ու պերճ. երբեք ինքը կրակի մէջ չ'իյնար, եթէ նոյն իսկ կրակներէ ու բոցերէ շրջապատուած ըլլայ: Ոչ մէկը կրնայ իրեն պէս, առանց յուզման ու աղմուկներու, մէկը պարտութեան ենթարկել, խորհրդարանին մէջ:

Արդ այս մարդն է, որ գործունէութեան երկար շրջան մը արդէն իր ետեւը ձգած, կոչուած է Սպանիոյ երիտասարդ թագաւորին աջ բազուկը դառնալու, իմաստուն կերպով վարելու համար երկրին գործերը եւ գոհացուցիչ կերպով լուծում տալու համար գոյութիւն ունեցող կարգ մը խնդիրներու: Սիլվէլա երբեք նորեկ մը չէ, նախարարապետի իր այս պաշտօնին մէջ: Քանովասի մահէն վերջը, ամէն անգամ Սիլվէլա գտնուած է պահպանողական դահլիճի մը գլուխը:

Սիլվէլա ասկից առաջ նոյն իսկ իր կողմէ եղած յայտարարութեան մը համաձայն, հաւատարիմ պիտի մնայ իր հին ծրագրին, որուն կարեւոր մասերը կը կազմեն, հաստատուն ելմուտի վրայ եղած տուրքերու, ընտրական օրէնքի բարենորոգում, տորմիղի եւ բանակին վերակազմութիւն եւ բարգաւաճում ճարտարուեստի: Ասով սակայն չ'աւարտիր Սիլվէլայի քաղաքական ծրագիրը, որուն նոյնքան մաս կը կազմէ ընկերակցութեան եւ մամուլի իրաւանց սահմանափակում եւ խստացում քաղաքական յանցանքներու պատիժներուն, եւ այնպիսի անձերու համար որոնք իր քաղաքականութիւնը դատապարտելու չափ յանդուգն կրնային գտնուիլ: Այս ամէնէն կը տեսնուի թէ Սիլվէլա «անհատական քաղաքականութեան» մը կուսակիցն է. Սիլվէլայի մինչեւ այսօր ունեցած գործունէութեան կերպէն կարելի է ապահով ըլլալ թէ, պիտի հետեւի ապակեդրոնացման քաղաքականութեան. երկրին ներքին վարչական գործերուն տեսակէտով, թէեւ ընդհանուր առմամբ Մատրիտը կ'ընդունի կեդրոն քաղաքական ամէն գործին:

Գալով դաշնակցական քաղաքականութեան մը, որուն կը հետեւէր Սակաստա, միանալու համար Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ, պէտք է ըսել թէ Սիլվէլա այնքան կուսակից մը չէ: Իրեն համար, դաշնակցային այս տեսակ քաղաքականութիւն մը լի է մթին վտանգներով, որոնց չուզեր ենթարկել բազմափորձ Սպանիան: Սիլվէլայի կարծիքով Սպանիա պէտք է ինքն իրեն մնայ, պէտք է որ ինքն իր ոտքերուն վրայ կենայ:

Ասո՛նք են գլխաւոր կէտերը այն ծրագրին, որուն պիտի հետեւի Սիլվէլայի նախարարութիւնը, եւ այս առթիւ հետեւաբար այդքան նկատողութեան չառնուիր թէ որո՞նք պիտի ըլլան Սիլվէլայի գործակցողները:

ԲՈԼԻԴԻԲՈՍ

ՕՐՈՒԱՆ ՄԱՐԴԻԿԸ

ՊԻՕՐՆՍԹԵՐՆ ՊԻՕՐՆՍԸՆ
(Բ. եւ վերջին մաս)

Այս թուականէն սկսեալ, իր տրամներուն եւ վէպերուն նիւթը միայն տոհմային պատմութենէն եւ գեղջուկներու կեանքէն չքաղեց: Վճռականօրէն յարձակեցաւ բարոյական եւ ընկերական կարգին մէջ գտնուող մեծ հարցերուն վրայ:

Եւ այս երկրորդ շրջանին մէջ է որ կ'արտադրէ հետեւեալ գլխաւոր տրամները. — «Սնանկութիւն մը», «Նոր գրութիւնը», «Ջեռնոց մը», «Մարդկային կարողութենէն գեր ի վեր», «Բոլ Լանկէ և Թորա Բարսպէրկ», «Լապորէժուս» եւ իր երկու մեծ վէպերը՝ «Քուրցերու ժառանգութիւնը» եւ «Աստուծոյ շաւիղները», որոնք իրեն՝ ներկայ ժամանակիս վարպետ գրողներէ մէկուն տիեզերական համբաւը տուած են: Կրնայ ըլլալ որ չհաւնուին շատ անգամ իր պաշտպանած ձգտումները, եւ կարելի է ըսել նաեւ որ ամէն պարագայի մէջ արուեստին նպատակը ոչ բարոյականացնել է, ո՛չ ալ ընկերաբանութիւն ընել, բայց ո՛չ ոք պիտի կրնար ժխտել թէ՝ այս իրապաշտ եւ միեւնոյն ատեն լայնօրէն խորհրդապաշտ գործերուն մէջ լի յայտ չի գար հզօր ստեղծագործ մը տիպարներու եւ ճշմարտամոլ անձնականութիւն մը: Երբոր այն խնդիրները՝ զորս այս գիրքերը կը փորձեն լուծել, կը դադրին այլեւս վիճաբանուելէ եւ հատորը կը վերջանայ, մարդ կրնայ կրկին անգամ կարդալ զանոնք, անոնց մէջ փնտռելու համար տրամագիտական արուեստին գեղեցկութիւնը, եւ տեսնող հոգեբանութեան մը խորունկութիւնը, որովհետեւ հոն իսկ ուր Պիօրնսըն պայքարող մըն է, է՛ նաեւ մեծ արուեստագէտ մը, — պիտի ըսուէր նոյն իսկ հակառակ իրեն:

Այս տրամները եւ վէպերը չեն արգիլած բանաստեղծը որպէս զի չշարունակէ գեղեցիկ ոտանաւորներ արտադրել: Չէ՛ ալ խոտորած իր՝ ժողովրդեան առաջնորդի ասպարէզէն, եւ գրեթէ ամէն անգամուն ալ երբ հանրային շահու տեսակէտով կարեւոր խնդիր մը երեւան ելած է, չէ վարանած իր կարծիքը յայտնելու, ըլլա՛յ մամուլին մէջ, ըլլայ հրապարակային հաւաքումներու մէջ, որովհետեւ նաեւ առաջնակարգ բեմախօս մըն է ան:

Իր երկրին մէջ տիրող կուսակցութիւններուն մէջ՝ միշտ արմատական կուսակցութեան պատկանած է ինքը, եւ շատ գործօն մասնակցութիւն մը ունեցաւ այն վիճաբանութեանց մէջ՝ որոնք ծագեցան Նորվէկիոյ եւ Շուէտի միջեւ: Բայց այս պայքարները անոր աչքին առջեւէն չեն հեռացուցած սա՛ կէտը թէ՝ երկու երկիրներ, որոնք միասին այնքան բաներ ունին, պարտին անհրաժեշտօրէն սերտ կերպով կապուիլ եւ օգնել իրարու. ինք հաւատարիմ մնացած է սքանտինաւական իտէալին: Իր ընկերային կարծիքները յայտնի լաւատեսութեամբ մը դրոշմուած են, եւ այս ուղղութեան մէջ իր ազդեցութիւնը տեսակ մը Նորվէկիացի Զոլա դարձուցած են զինքը: Պէտք է յիշել նաեւ որ ինքը առաջիններէն եղած է ջատագովող ազգերու միջեւ իրաւարարութեան սկզբունքին:

Թէպէտեւ շատ անգամներ քննադատուած, անհունապէս ժողովրդական է ինքը եւ կարելի պիտի չըլլար գտնել մէկը Նորվէկիոյ մէջ, ո՛րքան ալ տգէտ ըլլայ ան, որ աւելի կամ նուազ ճիշդ գաղափար մը կազմած չըլլայ այն գործին մասին, զոր Պիօրնսըն կատարած է:

Եթէ ճամբորդութեան մէջ չէ որ կը գտնուի Քրիստիանիա կամ ուրիշ երկիրներ, նահապետական կեանք մը կ'անցնէ Աուլեստատի իր տունին մէջ, որ հաստատուած է գրաւիչ հովտի մը մէջ, լեռներով շրջապատուած: Հո՛ն է որ կ'ընդունի իր բազմաթիւ բարեկամները, որոնք ամէն երկիրներէ կ'երթան տեսնելու զինքը, եւ հո՛ն է որ կը յօրինէ իր քերթուածները եւ տրամները:

Ցաղթանդամ, մեծղի, երկաթեայ կազմով մը, կ'աշխատի ան միշտ, բաց պատուհաններուն առջեւ, նոյն իսկ ձմռան միջոցին, եւ ամէ՛ն առտու կ'երթայ լոգանք մը ընելու գետակի մը մէջ, որ, իր տունին մօտը, զիկզակներով կը վազէ լերան երկայնքին: Թերեւս այս պզտիկ գիծը անկարեւոր չըլլայ, երբ խնդիրը բացատրելուն վրայ ըլլայ այն առողջ զօրութիւնը եւ թարմ մթնոլորտը՝ զոր կ'արտաշնչէ իր բովանդակ գործը:

Եթէ հարցուի, — Ո՞վ է Նորվէկիոյ տոհմային բանաստեղծը, միակ պատասխան մը պիտի տրուէր, — Պիօրնսընն է: «Արտասանել իր անունը, ըսած է Պ. Պրանտէս, Նորվէկիական դրօշը պարզել ըսել է»: Իր ամբողջ հանրային ասպարէզին մէջ, անիկա թարգմանը եղած է Նորվէկիական ժողովրդին զգացումներուն: Այդ ժողովրդին մէկ իտէալ մարմնացումն է ինք՝ իբր մարդ եւ իբր բանաստեղծ: Իպսէնի հետ սակայն՝ ինք կը տարբերի: Իպսէն օրուան պայքարներէն զերծ մնացած է, եւ ժողովուրդը քիչ կը ճանչնայ զինքը: Ասկից զատ, երկու բանաստեղծներուն գործին նկարագիրը, հիմնապէս կը տարբերի:

Իպսէն սքանչելիօրէն խղճամիտ արուեստագէտ է: Իր գործը միացեալ եւ կատարեալ գործ մըն է: Ոչինչ, ու գրեթէ ոչինչ հրատարակած է, ոչ իսկ լրագրական յօդուածներ, իր տրամներու երկար շարքէն եւ բանաստեղծութեանց պզտիկ հատորէն զատ: Պիօրնսընի գործը, ընդհակառակը, ահագին է, խիտ, շատ անհաւասար, եւ ճառերն ու լրագրական յօդուածները մեծ տեղ մը կը բռնեն այդ գործին մէջ: Իպսէն յոռետես է, իր հանճարին հիմը՝ տարակոյսն է, ինչպէս ինքն իսկ ըսած է տեղ մը, «Ես հարցերը մէջտեղ կը դնեմ. իմ գործս չէ պատասխանել անոնց»: Պիօրնսըն լաւատես է եւ եթէ խնդիրներ մէջտեղ կը դնէ, պատասխաններ ալ կու տայ, երբեմն հանճարային, միշտ արիօրէն: Իպսէնի մօտ, կարելի է գտնել երգիծական, ահեղ եւ ցաւագին ժպիտը միեւնոյն ատեն, մէկու մը՝ որ իրերուն ոչնչութեան մինչեւ խորը տեսած է: Պիօրնսընի մօտ, ժպիտը՝ բարութեան եւ յոյսին ժպիտն է: Կը հասկցուի անշուշտ որ Իպսէնի գործը՝ իր այս յատկութիւններով՝ ընտրեալ մասի մը կողմէ միայն հասկնալի է, Պիօրնսընինը՝ ընդհակառակը, ճանչցուած եւ սիրուած է բովանդակ ժողովրդեան կողմէ:

Երկուքն ալ երկու բարձր փարոսներու կը նմանին, որոնց կենսատու եւ յայտարար լոյսը կը լուսաւորէ ոչ միայն իրենց երկիրը, այլ եւ կը տարածուի անոր սահմաններէն ալ անդին:

. . . Ու դեկտ. ութին, հո՛ն, շա՛տ հեռուն, Եւրոպայի հիւսիսակողմը,

այն ճիշնոտ երկրին մէջ՝ որ մինչեւ բեւեռները կ'երթայ կը կորսուի, այն պարիկային երկրին երկայնքին վրայ, ուր բնութիւնը իր սառոյցէ վերարկուին տակ ա՛յնքան ըղձալի գանձեր եւ ա՛յնքան մեծագին գեղեցկութիւններ դիզած է, հո՛ն, այն երկնքին տակ՝ զոր հիւսիսի լոյսը կ'անուշցնէ, քնացող անտառներու եւ սառոյցէ վտակներու քովն ի վեր, Նորվէկիական երկրին մէջ, դեկտ. ութին հանդէսներ սարքուեցան, — Պիօրնսընի ծննդեան եօթանասունհրորդ տարեդարձին առթիւ։ (*)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ
ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ ՄԷՋ

Քրիստիանիոյ մէջ առնէ մը ի վեր առեւտրական անկում մը կը տիրէ, որ հետզհետէ չեչտուած հանգամանք մը առած է, յորմէհետէ Պանք տը լ'Էնտիւսթրիին սնանկացած է դադրեցնել իր վճարումները։ Քռէտի Լիօնէն որ վարկ մը բացած էր ի նպաստ վերոյիշեալ դրամատան, կը գանգատի թէ այս վերջինը զինքը տեղեակ չէ ըրած իր կացութեան մասին եւ Նորվէկիական բազմաթիւ դրամատուններու ուղղած նամակով մը, նամակ՝ որ, անգաղտնապահութեամբ մը թերթերու ալ հաղորդուած է, կը մեղադրէ Նորվէկիոյ ելմտական նախարարը՝ Պ. Սուէնտէն, որ անուղղակի կերպով յանձնարարած էր Պանք տը լ'Էնտիւսթրիին, խնդրոյ առարկայ վարկին համար։ Այս առթիւ, Նորվէկիական վէռտէնս կանկ թերթին մէկ խմբագիրը Բարիզի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցած է Քռէտի Լիօնէի տնօրէնին հետ, որ յայտարարած է տնօր թէ՝ այս գործը ո՛չ մէկ կերպով խախտած է այն բարեհամբաւ վարկը՝ զոր կը վայելէ օտար երկիրներու մէջ Նորվէկիա, ինչպէս եւ Սքանտինավեան բոլոր երկիրները։ Գալով Պանք տը լ'Էնտիւսթրիին, որ վեց տարի առաջ հիմնուած է, իր գործերը պիտի կարգադրէ Նորվէկիոյ պանքային եւ պետութեան օգնութեամբը։ Պահանջատէրերը իրենց դրամը պիտի գանձեն, բայց բաժնետէրերը չպիտի կրնան իրենց դրամին տիրանալ, ընկերակցական դրամագլուխին մեծագոյն մասը անդարմանելիօրէն կորսուած ըլլալով։

ԻՐԱՒԱՐԱՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ ՄԸ
ԿԵԴՐ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական իրաւարարական ընկերութեան նախագահը՝ Պ. Ֆրէտէրիք Բասի, հետեւեալ նամակը ստացած է Քոսթա Ռիքայի դեսպանին կողմէ. «Այն ջերմ եւ խորին շահագրգռութիւնը, զոր դուք ցուցուցած էք միշտ այն ամէն միջոցներուն նկատմամբ՝ որոնցմով կարելի է պահպանել կամ նպաստել խաղաղութիւնը եւ ժողովուրդներու միջեւ համաձայնութիւնը, իրաւարարութեան եւ խաղաղասիրական գաղափարներու այն վեհանձնական բրօբականտան՝ զոր չէք դադրած կատարելէ կէս դարէ ի վեր, ինծի կարծել կու տան թէ՝ գոհունակութեամբ պիտի լսէք որ իրաւարարական առաջին պարտաւորիչ դատարանը հաստատուեցաւ կեդրոնական Ամերիկայի մէջ։ Այս դատարանը հաստատուեցաւ Քորինթօյի դաշնագրով, որ, անցեալ յունվար ամսուն կնքուեցաւ Քոսթա-Ռիքայի, Հոնտուրասի, Սալվադորի եւ Նիքարակուայի հանրապետութեանց միջեւ, եւ իր հանդիսաւոր բացումը կատարուեցաւ Քոսթա-Ռիքայի Սան-Ժոզէ քաղաքին մէջ, վերջին հոկտ. 2ին։ Հաճեցէք ընդունիլ, պարոն, իմ բարձր համարման հաւաստիքը։

ՄԱՆԻՒԷԼ Դ. ՏԸ ԲԷՌԱԼԴԱ»

(*) «Ծաղիկ»ի յառաջիկայ թիւերէն մէկուն մէջ՝ պատմութիւն մը Պիօրնսընէն։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Բարիզի անգլիական դեսպանը՝ Սըր Էտմընտ Մոնսըն անցեալ օր Բարիզի անգլիական առեւտրական սենեակին մէջ ճառ մը արտասանելով, ճարտարարուեստին եւ վաճառականութեան միջեւ գտնուող յարաբերութիւնները ճշդելէ ետքը՝ խօսքը Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ գտնուող քաղաքական կացութեան ներկայ վիճակին դարձնելով, ըսած է. «Ներկայ ժամանակիս մէջ, դիւանագէտներու ուշադրութիւնը ամէնէն աւելի առեւտրական գործերու եւ գործառնութիւններու դարձած է։ Ո՛ եւ է պետութեան մը՝ օտար երկիրներու մէջ ունեցած պաշտօնեաները իրենց համար գլխաւոր պարտականութիւն պէտք է համարին՝ իրենց երկրին առեւտրական շահերը պաշտպանելու, բան մը՝ որ ջանքի միայն կը կարօտի։ Իմ այս կարծիքս մասնաւորապէս Անգլիոյ համար չատ ճիշդ է։ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը՝ իր առեւտրական քաղաքականութիւնն իսկ է։ Ասկից կը հետեւի թէ՝ դիւանագիտութեան նպատակը՝ պարզապէս առեւտրական յառաջդիմութեան ծառայել է։ Ֆրանսա՝ իր Անգլիոյ հետ ունեցած հեռագրական հաղորդակցութեանց համար հաստատած սակացոյցը՝ պէտք է որ զեղչի մը ենթարկէ։ Այս զեղչին անհրաժեշտօրէն պէտք կայ։ Եւ սակայն, Անգլիոյ Թղթատարական արդի վարատեսչին կողմէ տրուած մէկ քանի որոշումները՝ այս բաղձանքին անմիջական գործադրութիւնը անկարելի կը դարձնեն։ Ամէն պարագայի մէջ, սա կէտը կարելի է ապահովել թէ՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ մերձեցում մը առաջ եկած է։»

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝
ՎԵՆԵԶՈՒԷԼԱՅԷՆ

Գերմանիոյ՝ վենեզուէլական կառավարութենէն ունեցած պահանջքը ընդամէնը 13.020,000 պոլիվար է, այսինքն՝ մէկ պոլիվարը ութսուն ֆէնինկի հաշուով՝ 10,416,000 մարք։ Այս գումարին 4,700,000 պոլիվարը կը ներկայացնէ այն վնասները՝ որոնց ենթարկուեցան գերմանահպատակները՝ վերջին ներքին դէպքերուն առթիւ։ Վենեզուէլայի երկաթուղիի այն գծին համար, որուն շինութիւնը 1888էն մինչեւ 1894 տեւեց, վենեզուէլական կառավարութիւնը հարիւրին եօթը տոկոս ապահոված էր։ Ցետոյ, կնքուած 50 միլիոնի փոխառութեան մէկ մասը առոր յատկացնելով, հարիւրին եօթը տոկոսը՝ հարիւրին հինգի զեղչուեցաւ։ Այս փոխառութեան թէ՛ տոկոսին եւ թէ՛ ամորթիսմանի գումարը՝ 1898էն ոչ կանոնաւորութեամբ վճարուիլ սկսած է եւ այս պատճառաւ վենեզուէլական կառավարութիւնը եօթնուկէս միլիոնի պարտք մը ունեցած կ'ըլլայ։ Երկաթուղիի ուրիշ գծի մը շինութիւնը որ 180 քիլոմէթր երկարութիւն ունի գերման դրամատէրներու կողմէ տրուած 60 միլիոն մարքի դրամագլուխով ի գլուխ եկած է. այս գծին համար Գերմանիայէն 20 միլիոնի արժողութեամբ շինութեան նիւթեր բերուած են եւ անոր բոլոր արժեթուղթերն ալ Գերմաններու ձեռքին մէջ կը գտնուին։ Ասկից զատ, Քարաքասի մէջ Գերման ընկերութեան մը կողմէ կանգնուած զօրանոցի մը շինութեան առթիւ վենեզուէլական կառավարութիւնը անիրաւութեամբ յիշեալ ընկերութեան ունեցած 820,000 պոլիվարի պարտքը չէ տուած։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ
ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն դեկտ. 8 թուականով. — Թերթերը կը ծանուցանեն թէ լորտերու ժողովը յառաջիկայ երեքշաբթի օր կրթական օրինագծին վրայ պիտի շարունակէ վիճաբանիլ եւ թէ օրինագծին բարեփոխութեանց համար ներկայացուած առաջարկները արդէն եօթը ութ էջ կը լեցնեն։ Ազատական բազմաթիւ թերթեր օգուտ կը քաղեն առիթէն այս ժողովին օգտակարութիւնը ի վեր հանելու։ Դիտել կու տան թէ՝ Երեսփոխանական ժողովին վիճաբանութիւնները չատ քիչ ընդունելութիւն գտան հասարակութեան կողմէ, որովհետեւ նախարարական մեծամասնութիւնը ա՛յնքան զօրաւոր է որ նախարարութիւնը միշտ ապահով է իր օրինագիծներուն ընդունել տալուն։ Այդ թերթերը կը հաստատեն թէ այս պահուս չա՛տ աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայուի Հարգոյի ամուսնալուծութեան՝ քան քաղաքական խնդիրներու, եթէ հարկ է մէկ քանի պահպանողան թերթերէ դատել՝ որոնք հինգ սիւնակ կը նուիրեն այս խնդրին եւ մէկ սիւնակ միայն՝ Խորհրդարանին։ Լորտերու ժողովին մէջ, ներկայիս շուրջ 150 զոյգ պահպանողականներ ներկայ են ամէն իրիկուն, բայց այս թիւը բոլորովին տարականոն է։ Ընդհանրապէս, յիսունի չափ պահպանողականներու ներկայութիւնը լիապէս գոհացուցիչ է կառավարական մեծամասնութիւնը ապահովելու համար, մէկ քանի ազատական լորտերու դէմ։ Մեծ առիթներու մէջ է միայն որ կուսակցութեան պետեր կոչում կ'ընեն իրենց բոլոր ուժերուն, եւ խորհրդարանական տարւոյն մեծ մասին մէջ, լորտերու երեք քառորդ մասը ոտք չի կոխեր ժողովին մէջ։ Ասկից զատ, կրթական օրինագիծը ճապէս կրօնական միջոց մըն է, բայց լորտերու ժողովին մէջ անգլիքան եկեղեցին ներկայացուած է մի՛ միայն եպիսկոպոսներէ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Սպանիոյ նորընտիր ծովային նախարարը կ'ուզէ տորմիղը նորէն շինել։

★ Գերմանական եւ անգլիական ծովային զինուորներ, Վենեզուէլայի մէջ մաքսատուն մը պիտի գրաւեն պահեն, այնքան ատեն որ Վենեզուէլա չվճարէ պահանջուած հատուցումը։

★ Մարոքի էմիրը պարտութիւն մը կրելով, հարկադրուեցաւ դէպ ի Ֆէս նահանջել։

★ Վիեննայի մէջ Պէօրպըր եւ Զէլ նախարարապետներուն միջեւ կատարուած խորհրդակցութիւնները ապարդիւն անցան։

★ Ֆրանսական դահլիճին մէջ, Նախարարապետ Քոմպ հաղորդեց թէ, յառաջիկայ յունուար 4ին ծերակոյտի կատարուելիք ընտրութեանց ատեն Նախարարականները տասը աթոռ կարող պիտի ըլլան չահիլ։

ՄԻ՛ ԿԱՐԴԱՔ

Ձեւաւոր ու դիմացկուն հովանոցներ եւ հովանոցներու հինցած կերպասները փոխելու համար թէ՛ զուտ մետաքսէ եւ թէ՛ բրդախառն մետաքսէ, տոկունութիւնը փորձուած, կերպասներ կը գտնուին, Ղալաթիա, կամուրջին դէմի երկու անկիւնները, Հանրածանօթ հովանոցավաճառ Մկրդատ Հայկազնի քով։

Գիններ . . . մի՛ վիտէ. անգամ մը փորձեցէք։

ՆԵՐՔԻՆ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէս օրին, փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած, գնաց նոյն մզկիթը, ուր ուրբաթի աղօթքը կատարելէ վերջ դարձաւ Կայս. Պալատ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Անատոլու նաւագործարանին ընդհանուր տնօրէնը Պ. Բրուշ իր կնոջ եւ երկու զաւակներուն հետ, Իտալիոյ ծովային նախարարութեան շինութեանց ընդհանուր տնօրէն Գնդ. Ճէլլի, Աթէնքի ռուսական դեսպանատան զինուորական կցորդ Գնդ. Պ. Հոլմսէն եւ Ֆինլանտայի կառավարչին տղան՝ տեղակալ Բոպրիքով, Պ. Մաքսիմով, պարսկական դեսպանատան թարգման Միրզա Ցովհաննէս խան, եւ ուրիշ քանի մը անձեր որոնցմէ ոմանք սենեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ արժանացան Կայս. մեծարանքներու։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Սապահ հետեւեալը կ'արտատպէ իտալերէն Թրիպունա լրագիրէն. — Օսմ. Կայս. Կառավարութեան կողմէ վերջին անգամ Ռումէլիի նահանգներուն համար եղած տնօրինութիւններուն վրայ խօսելով, ռուսական մամուլը կ'ըսէ թէ անոնք չատ լաւ ազդեցութիւն մը առաջ բերած են եւ վերջին աստիճանի գոհունակութիւն առթած։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ ԽՄԲԱԳԻՐԸ. — Սերպիական «Մալէ Նովինէ» լրագիրը Թուրքիոյ մասին չարամիտ հրատարակութիւններ ըրած ըլլալով, այդ թերթին խմբագիրը՝ Պ. Թատորովիչ երեք ամսուան բանտարկութեան դատապարտուած է։

ՍՊԱՆԵՐԸ. — Կարգ մը Թուրք սպաներ՝ որոնք Գերմանիոյ մէջ իրենց զինուորական հմտութիւնը կատարելագործելէ ետք մայրաքաղաքս դարձած են, մէյ մէկ աստիճանի բարձրացում ունեցան։ Այդ սպաներուն անունները հրատարակուած են այսօր Թուրք թերթերու պաշտօնականներու բաժնին մէջ։ Գերմանիայէն դարձած այս օսմ. սպաները իբր ուսուցիչ պիտի պաշտօնավարեն Կայս. զինուորական վարժարաններուն մէջ։

ՀԻՃԱԶԻ երկաթուղւոյ շինութեան աշխատող զինուորներուն զգեստները եւ ամէն տեսակ պիտոյքները այսուհետեւ, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, պիտի հայթայթուին Կայս. Բ. Կիսաբաժնին կողմէ։

ՕՍՄ. ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐԸ. — Մայրաքաղքիս Կայս. Նաւարանին մէջ Իտալիոյ Անսալտօ նաւագործարանին ճարտարագէտներուն կողմէ, ինչպէս յայտնի է, կը նորոգուին ութը օսմ. մարտանաւեր։ Իտալիայէն եկած գործաւորները սակայն անբաւական ըլլալով նորոգութեան գործողութիւններուն, որոշուեցաւ Պոլսոյ գործաւորներէն ալ առնել բաւական թուով։

ԵՐԿՐԱՉԱՓԱԿԱՆ վարժարանին ուսուցիչներէն հազարապետ Նուրի պէյ Անվերս երթալով Հիճազի երկաթուղիին համար գնուած երկաթեղէնները նաւ գնել եւ Պէյրութ ղրկելու պաշտօն ստացաւ։ Նուրի պէյ անցեալ տարի ալ նոյն պաշտօնով Պելճիքա գացած էր։ Նուրի պէյ, վաղը, իր օգնականին հետ կառախումբով կը մեկնի մայրաքաղաքէս։

ՍՈՒՐՐԷՅԻ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆԸ Պէյրութ փոխադրելու համար Իտարէի Մահսուսէի «Փարլան» շոգենաւը յատկացուած է։

ԻԶՄԻՏԻ մարդահամարի պաշտօնեայ Մուսթաֆա էֆ. պաշտօնանկ եղաւ կանոնի հակառակ վարուած ըլլալուն համար։ Իրեն յաջորդեց Պիղայի մարդահամարի պաշտօնեան։

ՔՈԼԵՐԱ. — Աղեքսանդրիոյ մէջ եւ շրջակաները ամսոյս 28ին պատահեցան 10 դէպք եւ 9 մահ։

«ՆԷՎԱ» անուն ռուսական շոգենաւը որ Մարմարայի եւ Էրէյլիի առջեւ խրած էր, օգնութեան ղրկուած «Վոլկա» շոգենաւին կողմէ ազատուեր է։ «Նէվա» ճամբան շարունակեր է դէպի Ռոտոսթօ, մէջը գտնուող ճամբորդները հանելու համար։

ՍԱՄՈՍԻ մէջ կառուցուող Արհեստագիտական վարժարանին շինութիւնները յառաջ կը տարուին փութով։ Գործաչինութեան, կարի եւ առտնին աշխատութիւններու բաժիններուն բացումը կատարուած է արդէն։

ԻԶՄԻՐ-ՆԻՖ Թրամուէյի գծի մը շինութեան համար Նէմլի զատէ Թահսին փաշայի կողմէ ներկայացուած ծրագիրը վաւերացուեցաւ Պետական Խորհուրդին կողմէ։

ՄԱՆՐՈՒՔ ԴՐԱՄ. — Ելմտական նախարարութիւնը Սէլանիկ ղրկեց 10 եւ 5 փարանոց մանր դրամ, 3000 ոսկիի արժողութեամբ։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ Բ. քարտուղար եւ մաքսային ժողովոյ անդամ Հասան պէյ, Սպարապետութեան գրան ընդհ. պիտոյից չորրորդ ճիւղին տնօրէն Ֆէրիգ Մուսթաֆա փաշա եւ Կայս Թիինապահ հազարապետ Նէճիպ պէյ՝ որոնք անցեալները Եէմէն գացած էին, իտալական ընկերութեան շոգենաւով երէկ մայրաքաղաքս վերադարձան ու չիտակ Կայս. Պալատ գացին։

ՔԵԱՏՀԱՆԷԷՆ բերուած խմելու ջուրը Կիւմիւշ Սույի հիւանդանոցին եւ Բերայի Թնդանօթակիր զօրաց զօրանոցին պէտքերուն բաւական ըլլալով. այլեւս հարկ չէ մնացած Դարագուլաքի ջուր ղրկելու այդ շէնքերուն։

ՑՈՒՐՏ, ՁԻՒՆԸ, ՓՈԹՈՐԻԿԸ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ 10—12 օրէ ի վեր չարունակ անձրեւ կը տեղայ հոն։ Մերթ հարաւի մերթ հիւսիսի հով մը կը փչէ։ Իզմիրի շրջականերէն հասած լուրեր կ'ըսեն թէ միեւնոյն վիճակը կը տիրէ հոն ալ, վիճակ մը՝ որ երկրագործութեան վնասակար է։

⁂ Հալէպի մէջ այնքան սաստկալի անձրեւներ տեղացեր են որ փողոցները չանցնուելիք եղեր են։

⁂ Ասկից քանի օր առաջ Դանուբ գացող Լոյտի «Աթիրիա» շոգենաւը գետին սառած ըլլալուն պատճառաւ չէ կրցեր յառաջանալ եւ Սուլինայի մէջ մնացեր է։ Ցետոյ ետ դառնալով ապրանքը հաներ է Քէօսթէնճէի մէջ։

⁂ Դարձեալ Լոյտի «Քասթոռ» շոգենաւը Կալացէն Սուլինա գացեր է, բայց սառոյցին չատութեան պատճառաւ չկրնալով աւելի առաջ երթալ, ստիպուեր է նորէն Կալաց դառնալ։ Սակայն հոն վերադարձին ալ սառերուն մէջ մնացեր է։

⁂ Ցուրտի ու ձիւնի չատութեան պատճառաւ Ռումանիոյ ամէն կողմերը չատ դժուարաւ կ'երթեւեկեն շոգեկառքերը։

⁂ Ռուսական առագաստանաւ մը, Նաւապետ Թրիանտաֆիլլոյի հրամանատարութեամբ Կէլլէօվայէն մեկնած ըլլալով, օդին սաստկութեան պատճառաւ, Ինճէ Պէնէրի կողմը, Գարա Տէրէ ըսուած տեղը ցամաք կ'իյնայ։ Նաւաստիները ազատուած են բոլոր։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑԻՆ մարձումի (մասսաժ) պաշտօնեայ կարգուեցաւ Կիւլհանէի հիւանդանոցին մարձումի ուսուցիչ Տոքթ. Հօֆմանի աշակերտներէն Տոքթ. Շէմսէտտին էֆէնտի։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ վարչութիւնը այսուհետեւ օրը մէկ շոգենաւ պիտի յատկացնէ Կղզիներուն։ Քանի մը թերթեր կ'ըսեն թէ պէտք է որ այդ շոգենաւը վերջին շոգենաւը ըլլայ։

ՀԷՐՔՈՒՄ. — Իգտամ անցեալները գրած էր թէ զինուորական հանգստեան թոշակ ստացողներուն սեպտեմբեր ամսականին վճարման սկսուած է։ Այսօր նոյն այդ թերթը կը հերքէ իր լուրը, ըսելով թէ սխալ մըն էր ան լոկ եւ թէ սեպտեմբերի ամսականին վճարման չէ սկսուած տակաւին։

ՄԱՆՐԷԱԲԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԿԱՏԱՂԱԲՈՒԺԱԿԱՆ հաստատութեանց տնօրէն Տոքթ. Րէմլինկէր արտօնութիւն ստացաւ վեց ամսուան արձակուրդով Ֆրանսա երթալու։

«ԲՐԻՆՍ ԼԱՅՆ» շոգենաւային ընկերութիւնը ագերսագրով մը խնդրած է որ արտօնութիւն տրուի իրեն, Պէյրութի մէջ մավոնաներով ու տապաներով հանքածուխ պահելու, իր շոգենաւներուն գործածութեան յատուկ։ «Բրինս Լայն» ընկերութիւն մըն է որուն շոգենաւերը օտար ծովերու մէջ կը բանին։ Ձեռնհաս պաշտօնատունը, նկատելով որ Թուրքիոյ մէջ հանքածուխի արտօնուած մթերանոցներ բանալը մաքսախուսութեան չատնալուն տեղի կուտայ, մերժեց «Բրինս Լայն» ընկերութեան խնդրանքը։

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԶԳԵՍՏԸ. — Կայս. Դ. զօրաբանակին զինուորները ցուրտէ լաւ պատսպարուելու համար երէկ կառախումբով 23000 ձեռք զգեստ ղրկուեցաւ Սէլանիկ։

ԱՐԿԱԾ. — Իզմիր-Գասապա երկաթուղիի գծին վրայ կառախումբի մը հնոցպանը Սթէլիանա կնոջ Քէօնի մօտերը վայրաշարժէն վար իյնալով անիւներուն տակ մնացեր ու մեռեր անմիջապէս։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ հաստատուած Հոլանտացիներ որոշեր են առեւտրական սենեակ մը բանալ նոյն քաղաքին մէջ։

ՎԱՌՕԴ. — Ռումքըւչ գիւղէն (Պոնտոս) բնակիչներէն Զօլաք Եուսուֆ եւ Մէհմէտ էֆ. իրենց գնած երկու օխա վառօթը, Եուսուֆի տան մէջ բաժնած ատեննին, ծխնելուզէն ցատկած կայծ մը կը բռնկցնէ զայն, որուն հետեւանքով երկու մարդիկը կը մեռնին։ Տան մէջ գտնուող կիներն ալ, թուով հինգ, իրենք ալ կը մեռնին պայթումին ազդեցութենէն։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Անցեալները երկրաշարժ մը պատահեր է Կրէտէի մէջ։

ՀՐԴԵՀԻ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Օրթաքէօյի Բէյլէրպէյօղլու փողոցին մէջ Անթուան Բէյլէրճեանի կնոջ սեփականութիւնը եղող տան խոհանոցէն հրդեհ ծագեցաւ առջի իրիկուն, բայց չուտով մարեցաւ։ Հրդեհը ծագեցաւ տան կից գտնուող չերամատան աշխատաւորներէն Ալիքսանի վառած կրակարանէն։

⁂ Օրթաքէօյի Մէճիտիէ պահականոցին դէմ ալ աղբիւր մը պիտի շինուի Քէսաթհանէէն բերուած ջուրին համար։

ՀԱՑԿԵՐՈՒԹ. — Երեկ գիշեր գերմանական դեսպանատան մէջ փայլուն հացկերոյթ մը տրուեցաւ։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻՆ. — Նոյէ Ֆրայէ Բրեսէ իր դեկտ. 10ի թուին մէջ կը գրէ. — Միախառն Օսմ. Ռէժիին ներկայ տարւոյ հասոյթը 8,700,000 դրուշ աւելի եղած է։ Այս յաւելման պատճառները չատ են։ Ասկից քանի մը տարի առաջ Ռէժին ոչինչ եղածին չափ հսկողութիւն մը չունէր տակաւին ծխախոտի մշակման վրայ։ Ծխախոտի մաքսախուսութիւնը չափազանց չատ էր։ Եւ այդ պատճառաւ չատ մը տեղեր, ծխախոտի բերքէն հազիւ հարիւրին տասը կը յանձնուէր Ռէժին։ Հարիւրին իննսունը կը փախցուէր։ Ռէժին չատ զբաղեցաւ այս ամենակարեւոր խնդրով եւ կրցաւ բաւական մը առաջքը առնել այդ վիճակին։ Հիմայ ծխախոտներուն հազիւ հարիւրին հինգը կը փախ-

---

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԷԼԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Ա. ՄԱՍ

Ե.

Ո՞Վ ԷՐ ԺԱՆ ՔՈՒՐՎԻՑԼ

Ճաշը վերջացաւ։

Մինչդեռ Պ. Ժէռար իր սանտասենեակը կը քաշուէր, մէկ քանի նամակներ գրելու, եւ երիտասարդները դէպի պարտէզ կ'ուղղուէին, տիկին Զապէլ իր հօրը հետեւեցաւ՝ անոր առանձնասենեակին մէջ։

— Հա՛յր, ըսաւ անոր, դուռը իր ետեւէն գոցելէն ետքը, չատ ցաւեցուցիք զիս։

— Կը յանդիմանե՞ս զիս ուրեմն, Զապէ՛լ։

— Ո՛չ, հայր, ձեր աղջիկը ատանկ բան մը ընելու յանդգնութիւնը չունի։ Ընդհակառակը, կրնա՞մ խնդրանք մը ուղղել ձեզի։

— Ինչի՞ մասին։

— Ժանին մասին։

— Զապէլ, եթէ ինծի հաճելի ըլլալ կ'ուզես, եթէ չես ուզեր զիս վրդովեցնել, պէտք չէ՛ որ խօսիս ինծի այդ մարդուն նկատմամբ։

— Չեմ հասկնար, հա՛յր, յարեց տիկին Զապէլ, սրտմտութեամբ լեցուն թօնով մը, եւ կը զարմանամ թէ ի՛նչպէս այդ խիղճ ժանը ձեր ատելութիւնը գրաւած է։ Անբացատրելի կ'երեւայ ատիկա ինծի։

— Բացատրելի կամ ոչ, այդ ատելութիւնը գոյութիւն ունի։ Բնազդ ըսէ, հակակրութիւն ըսէ, ինչ կ'ուզես ըսէ, բայց խնդիրը ա՛յն է որ չեմ կրնար հանդուրժել անոր։

— Ձեզ նկատմամբ յարգանքի պակասութեան մէ՞ջ գտնուեցաւ։

— Մի՛ փորձեր բացատրութիւն ուզել այդ հակակրութեան մասին, աղջիկս։

— Բայց ըսեմ որ արժանի չէ ան ձեր այդ հակակրութեան։

— Կը կարծե՞ս։

— Ի՞նչ բան հակառակը կարծել կու տայ ձեզի ատոր։

— Անմիջապէս, աղջիկս, պիտի պատասխանեմ հարցումիդ, բայց նախ եւ առաջ, թո՛ղ որ քեզի ուրիշ հարցում մը ուղղեմ։

— Ըրէք, հայր։

— Աղէկ նայա՞ծ ես քու պաշտպանեալիդ դէմքը։

— Ինչո՞ւ համար կը հարցնէք ատիկա։

— Չե՞ս նշմարած թէ պարկեշտ մարդու մը յատկութիւնը կը պակսի անոր դէմքին վրայ, համարձակութիւնը։ Շատ աղէկ ուսումնասիրած եմ ես։

— Ի՞նչ գտած էք որ։

— Ես զգոյշ կը կենամ այդ տեսակ մարդոցմէ։ Նայուածքը գաղտագողի բան մը ունի եւ չի կրնար կոր ուղղակի եւ համարձակօրէն նայիլ։ Ես չեմ սիրեր իր շրթունքներուն ծայրը գտնուող ժպիտ մը, արուեստական ժպիտ մը։ Այդ բերանը ամէնէն անսպառ սրաբանծներէն մէկուն բերանն է, եւ այդ դէմքը վերջապէս ինծի կը թուի թէ՝ բաղդախնդիրի մը դէմքն է։ Ահա ինչ որ նշմարած եմ ես։

Տիկին Զապէլ չկրցաւ զսպել ժպիտ մը։

— Խնդա՛ ուզածիդ չափ, յարեց Ժէրքեան, բայց հաւատա՛ այն նախազգացումներուն սրտի մը՝ որ բնաւ մոլորմունքի մէջ չէ ինկած։ Եւ հոս է որ կը պատասխանեմ քու ինծի բրած հարցումիդ։ Իմ նախազգացումներս են որ կ'ըսեն ինծի թէ չատ աղէկ կերպով կը դատեմ այդ մարդը։

— Բայց կարելի՞ է այդքան տարտամ կարծիքներու վրայ հիմնուիլ։

— Ինծի մտիկ ըրէ՛, աղջիկս, իմ կեանքիս մէջ, ամէն կարգի մարդիկ տեսած եմ ես։ Ես տեսած եմ անոնց ամէնուն ալ չարքը, ամէն գոյնէ, ամէն հասակէ, պարկեշտը, խելացին, տխմարը, գողը, ուղիղը, ննջադիրը, ամէ՛նքն ալ։

«Այո, մտիկ կ'ընե՞ս կոր ինծի, երբեք դէմքերը ճանչնալու գիտութիւնս չէ խաբած զիս։ Անծանօթի մը դէմ թո՛ղ գտնուիմ, առաջին նայուածքով կրնամ հասկնալ անոր ինչ ըլլալը։ Կրնամ, օրինակի համար, իմ չճանչցած մէկ մարդուս ըսել, «Անհաւասարկ պարկեշտ մարդ մը»։ Եւ հարիւրին հարիւր, պարկեշտ մարդ մը եղած է ան։

«Անհաւասարկ դէմք մըն ալ, տա քու պաշտպանեալիդ դէմքը, որուն չատ չեմ հաւնիր։ Եւ ստացած տեղեկութիւններս ալ արդէն կ'ըսեն ինծի թէ դէմքին մոլորացիկ մըն է պարզապէս։ Պիտի ըսե՞ս տակաւին թէ նախազգացումներու վրայ կը հիմնուիմ։

— Կը խոստովանիմ, հայր, որ ատանկ անսխալ գիտութիւն մը չատ զարմացուցիչ է։

Երկուքն ալ մէկ քանի վայրկեան լուռ կեցան։

— Աղջի՛կս, յարեց ետքը Ժէրքեան, այդ մարդուն դէմքը ինծի մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Քանի մը փարա տուր ձեռքը եւ ճամբէ՛։

— Բայց ինչո՞ւ համար, հարցուց տիկին Զապէլ։

— Չեմ գիտեր աղջիկս, ըսի քեզի, բայց իր աչուըներուն արտայայտութիւնը զիս կը սարսափեցնէ։ Ինծի մտիկ ըրէ՛, Զապէլ, այդ մարդը հաւատաւոր, դժբաղդութեանց պատճառ պիտի ըլլայ ատ մարդը։ Այս խօսքը քեզի տալի՛ թէ չէ, այս կամ ոչ։

— Տուէք, հայր։

(Շարունակելի) ՇԵՐԱՄ

ցուի։ Միւս կողմէ ծխախոտի սպառումն ալ կը շատնայ. 1898ին 5,000000 քիլօ ծխախոտ ծախուած է իսկ այս վերջին տարուան մէջ 8,000,000 քիլօ. Ռէժին մեծ քանակութեամբ ծխախոտ ալ կ'արտածէ հիմայ։

ՔՐՕՆԻԿ

Գալֆաեան Որբանոցի կտակագրին 12րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն Ս. Պատրիարքը նոյն հաստատութեան մայր անուանեց Քրիստինէ մայրապետ, որ արդէն իր տեղակալութեան օրով ցոյց տուաւ թէ, գիտէ իր նախորդին հետեւած ուղղութենէն բոլորովին տարբեր ընթացքի մը հետեւիլ։ Հիմա որ Գալֆաեան Որբանոցը իրեն մայր ունի Քրիստինէ մայրապետին պէս համեստ ու խղճամիտ մէկը, եւ նորակազմ տիկնանց խնամակալութիւն մը, որ ամէն կերպով կ'երեւայ թէ եռանդը ունի իր պաշտօնին, կրնանք վստահ ըլլալ որ Որբանոցը իր երբեմնի դիրքը ստանայ։

Քրիստինէ մայրապետին նոր պաշտօնին հաստատութեան համար պատրիարքական կոնդակը պատրաստուած է արդէն։ Այս կոնդակին մէջ բացատրուած են Որբանոցին մօր պարտականութիւնները, մանաւորապէս հանդէպ պատրիարքարանին։ Կոնդակին մէջ քաջալերական ու յորդորական խօսքեր կան նաեւ որբուհիներու ուղղուած։ Պատրիարքական կոնդակը յառաջիկայ երկուշաբթի, Որբանոցին խոստովանահայր Ճէպէճեան Գրիգոր քահանայ որբանոց պիտի տանի եւ ի լուր ամենեցուն պիտի կարդայ։ Քրիստինէ մայրապետին Որբանոցին մայր անուանուելու լուրը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Քրիստինէ մայրապետին, Խասգիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին քարոզիչ Տիրայր վարդապետին կողմէ, այս ընտրութիւնը հաղորդուեցաւ նաեւ Որբանոցի տիկնանց խնամակալութեան եւ Խասգիւղի Թաղ. Խորհուրդին։

*** Նրանուէի մայրապետ, հանգուցեալ Սրբուհի մայրապետէն իրեն փոխանցուած մատանին, իր կենդանութեանը, Սեղանաւոր Հաճի Գրիգոր էֆ. Մարգարեանի քով աւանդ ձգելով պզտիկ փոխառութիւն մը ըրած էր, զոր յետոյ բնականաբար չէր կրցած վճարել։ Այդ Մարգարեան էֆ., յիշեալ մատանին երէկ Պատրիարքարան տանելով յանձնեց Ս. Պատրիարքին եւ յայտնեց նոյն առթիւ թէ իր պահանջը Որբանոցին կը նուիրէ։

×

Պաշտօնակից մը կը յայտնէ թէ Գարակէօզեան խնամակալութիւնը վերջնապէս որոշեր է գնել, Բերայի մեծ փողոցին վրայ գտնուած օթէլը, 16,000 ոսկիի, եւ շէնքին եռեւի ընդարձակ հողին վրայ ալ, մաս մը գումարով յաւելումներ ընելով, չինուելիք Գարակէօզեան Որբանոցին կալուածը դարձնել զայն։

×

Ստոյգ չէ՞ այն լուրը թէ Հիւանդանոցին տնօրէնը, Տօքթ. Շիրինեան էֆէնտի, ծանօթ ծեծի խնդիրին առթիւ հոգաբարձութեան կողմէ հրաժարեցուցուած ըլլայ իր պաշտօնէն: Տօքթ. Շիրինեան էֆ.ի եւ հոգաբարձութեան միջեւ արդէն վերջերս խնդիր մը կար։ Տօքթ. Շիրինեան էֆ. ըստ կնքուած պայմանագրութեան, կը պահանջէ եղեր որ իրաւունք ունենայ շաբաթը երկու օր բացակայիլ Հիւանդանոցէն, մինչդեռ հոգաբարձութիւնն ալ կ'ուզէ եղեր որ Տօքթ. Շիրինեան իրաւունք ունենայ միայն կիրակի օրերը հեռանալ հաստատութենէն։ Արդ, Տօքթ. Շիրինեան, չուզելով հոգաբարձութեան վերոյիշեալ պահանջման վրայ պաշտօնավարել, իր հրաժարականը ղրկած է, եւ այդ մասին հոգաբարձութեան կողմէ մինչեւ վերջնական պատասխան մը ստանալը, առժամանակեայ կերպով կը գտնուի իր պաշտօնին գլուխը։

Միւս կողմէ նմանապէս կը տեղեկանանք թէ, ծեծի նշանաւոր խնդրի մասին, հոգաբարձութիւնը ցարդ որ եւ է որոշում չէ տուած։

×

Տնտեսական Խորհուրդը երէկ նորէն չկրցաւ գումարուիլ, անդամներու բացակայութեան պատճառաւ, կ'արժէր գիտնալ թէ Տնտեսական Խորհուրդը, իր երէկուան նիստին ներկայանալու համար հրաւէրներ ղրկա՞ծ էր զանազաններու։ Եւ եթէ հրաւէրի պատասխանողներ եղած են, ի՞նչ տպաւորութեան տակ մեկնած են Պատրիարքարանէն, կարգապահութեան մասին իրենց ունեցած դոյզն նախանձախնդրութիւնն ալ թերեւս վրայ տալով։

×

Ուսումնական խորհուրդը երէկ գումարուելով հետեւեալ որոշումները տուաւ.—

Ս. Պատրիարքը՝ Խորհուրդին մէկ յայտագրին վրայ պարզած էր իր տեսութիւնները առաջադրուած ուսուցչական Քննիչ Ցանձնաժողովին կազմութեան մասին։ Խորհուրդը Ն. Սրբազնութեան տեսութիւններուն համաձայն վերջապէս կազմակերպեց նոյն մարմինը, անդամ անուանելով անոր՝ իր մէջէն Բարսեղ էֆ. Սեւտիսեան (?), Հրանտ էֆ. Ասատուր, Ցակոր էֆ. Գուրգէն եւ Պետրոս էֆ. Կարապետեան, ինչպէս նաեւ Գնէլ Վ. Գալէմքեարեան, Ցովհաննէս էֆ. Մուրատեան եւ Առաքել էֆ. Պիլէճեան։ Այս առթիւ պաշտօն յանձնուեցաւ նաեւ Խորհուրդին քարտուղար Դանիէլ էֆ. Հայկեանի աշխատակցիլ այս Ցանձնաժողովին։

Խորհուրդը տարաձայնութիւններէ իմանալով որ Բերայի վարժարանին ուսուցչական մարմինէն մէկուն եւ բժիշկի մը մէջ միջադէպ մը պատահեր է, որոշեց խնդիրը Թաղ. Խորհուրդէն ստուգել եւ տեղեկութիւնը յայտագրել։

Ց. Ց. Մանիսաճեան էֆ. Խորհուրդին մատենադարանին նուիրած էր իր պատրաստ ընդարձակ Պատկերազարդ Աշխարհագրութենէն 2 օրինակ։ Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ընդունեց այս նուէրը եւ այս առթիւ փափաքելով իր պաշտօնավարութեան սկիզբէն, որ է 1896ի վերջերը, մինչեւ հիմայ վաւերացուցած եւ հրատարակուած դասագրքերու մէկ հաւաքածոն ունենալ իր թանգարանին մէջ, պաշտօն յանձնեց իր անդամակիցներէն Պետրոս էֆ. Կարապետեանի՝ կազմել այդ հաւաքածոն։ Խորհուրդը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ նաեւ կրթական խնդիրներով։

×

Սիսի Կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցող բոլոր թեմական ու վանական պատգամաւորները իրենց տեղերը վերադարձեր են։ Սիսի մէջ կը մնան ցարդ Անտիոքի առաջնորդ Թադէոս վարդապետ եւ Այնթապի առաջնորդական փոխանորդ Կարապետ քահանայ, որոնք մտադիր են Պատրիարքարանի պատուիրակ Կէօմիւրճեան եպիսկոպոսի հետ, Երուսաղէմ երթալ, հրաւիրելու համար Ամեն. Տ. Սահակ Սրբազան Խապայեանը, դէպ իր աթոռը։

×

Խասգիւղի Ս. Ստեփանոս եկեղեցին քարոզիչը հրաժարած է իր պաշտօնէն, սակայն Ս. Պատրիարքը մերժած է ընդունիլ այդ հրաժարականը։ Տիրայր վարդապետ որ այնքան կապուած կ'երեւար իր հօտին, չենք հասկնար թէ, ի՛նչ պատճառէ չարժած իր պաշտօնին դէմ այդ քայլը առած է։ Չենք կարծեր որ Տիրայր վարդապետ. ընդհանրապէս ուշադրութիւն դրաւելու համար, հրաժարական տալու սովորութիւնը որդեգրած ըլլայ։

×

Գասըմ Փաշայի Թաղ. Խորհուրդին խնդրանքին վրայ, Մանուկ էֆ. Սըմբատեան, բարեսիրաբար խոստացած է ճարտարապետ մը ղրկելով, եկեղեցւոյն փլփլկած գաւիթի շէնքի վրայ պէտք եղած քննութիւնը կատարելէ յետոյ նորոգել տալու։

×

Ս. Պատրիարքին կողմէ այսօր Գնէլ վարդապետ Գալէմքեարեան Բարթողիմէոս Արքեպիսկոպոս Զամչեանի բնակարանը կ'երթայ, շնորհաւորելու համար Ն. Սրբազնութեան անուան տօնը։ Նոյնպէս երէկ երեկոյ, Պատրիարքարանի բոլոր պաշտօնէութիւնը դիւանապետ Բարթող էֆ. Թէլեանի քով երթալով, շնորհաւորեց անոր անուան տօնը։

×

Գոհութեամբ կը տեղեկանանք թէ Ռուսական դեսպան Պրն. Զինովիէվ դեսպանատան օգնական թարգմանի պատուակալ տիտղոսը տուած է Գրիգոր էֆ. Զօհրապի։ Այս առթիւ մեր շնորհաւորութիւնները կը յայտնենք, յարգուած փաստաբանին եւ տաղանդաւոր գրագէտին։

×

Կը տեղեկանանք թէ նախաձեռնութեամբ Սիմոնոֆ Սարգիս եւ Նշաստաճեան Մագսուտ էֆ ներու, Նշան Թաշիի, Բանկալթիի եւ Շիշլիի շրջականները բնակող հետեւեալ բարեսէր ընտանիքները, 15 օրէ ի վեր սկսած են Տօլապ-Տէրէի եւ Բանկալթիի Լուսաւորչեան վարժարանաց աղքատիկ աղայոց ցորեկուան ճաշ ղրկել:—Տ. Բարթողիմէոս սրբազան, Տեարք Մաքսուտ Նշաստաճեան, Եդուարդ Նշաստաճեան, Սարգիս Սիմոնոֆ, Եդուարդ Գարակէօզ, Սիմոն Գայսէրլեան, Տիգրան Տ. Ներսէսեան, Ցակոբ Էսաեան, Քերովբէ Տամատեան, Դանիէլ Հանէսեան, Ռօպէռ Եաղըճեան, Պետրոս Մարկոսեան, Ցովհ. Պառաւեան, Ցակոբ Գազազեան, Զենոբ պէյ Մէրամէթճեան, Գաբրիէլ Էլիկիւզէլեան, Անճէլօ Կալէճիկի (?), Միհրան Մուրատեան, Թումիկ Կեսարեան, Միհրան Կեսարեան, Բարթիկ Մնտիկեան, Մարտիկ Պէզազեան, Ցակոբ Պօշնակեան, Արշակ Գարակէօզեան, Լեւոն Շամտանճեան, Թադէոս Շամտանճեան, Լեւոն Նշաստաճեան, Տքդ. Մինաս պէյ Էմիրեան, Տիկին Գնաճեան, Այրի Տիկին Մսըրեան, Տիկին Մաննիկ Գալֆաեան։

×

«Լոյս»ի այսօրուան թիւը հրապարակ ելաւ հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ.—

Գրակա՞ն թէ դրական.—Վ. Փափազեան։ Նեղոսի ափունքէն.—Խմբ.։ Պըզտըլիկ գրողներ (Կարապետ Մ. Ծրկայեան). — Վահան Ս. Թօշիկեան։ Նշանաւոր զրուցաւոններ.—Զ. Մոյրեան։ Խուլ կեսրոջ խուլ հարսը.—Լիլա։ Սիրոյ քնարը.—Ցր. Մ. Վարդանեան։ Ատելութիւններս ու սէրերս.—Տիկ. Մելինէ Բ. Լոռութիւնեանց իւմիւլճիներ։ Հայ կանանց խօսակցութիւնը.—Ստեփան Բարթէլեան։ Ակնցի Թիթեր.— Մէն, Գիմ, Այր, Լիւն, Ե, Նու Տիւն, Է, Րէ։ Դէօ—Դէն։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Մեծապատիւ
Խմբագրապետ էֆէնտի
«Ծաղիկ» պատուական օրաթերթին
Տէ՛ր,

Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցիս մէջ Իւսկիւտարցի հիւանդի մը Հիւանդանոցիս բժիշկներէն մէկուն կողմանէ ծեծուած ըլլալը Պատ. Թերթիդ 519 թուոյն մէջ հրատարակելով, ի մէջ այլոց եղած քննադատութեանց, Տնօրէնութեանս իբր զարդ մը գոյութիւն ունեցած ըլլալը կ'ակնարկէք։

Խնդիրը՝ մեր անձնականութեան շուրջը դառնալուն պատճառաւ ստիպուած կու գամք ներկայիս յայտարարել թէ՝ ի մասին Հաստատութեանս մէջ տեղի ունեցած բոլոր գործոց, մեր պաշտօնին իրաւասութեան սահմանին մէջ մինչեւ ցարդ անթերի չարժած ըլլալով, այդ մասին մեզի վերագրուած ակնարկութիւնը բացարձակապէս չեմք ընդունիր։

Կը մնամ ամենախոնարհ յարգանօք
ՏՈՔ. Ց. Գ. ՇԻՐԻՆԵԱՆ

29 Նոյ. 1902
Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Երբեք, չենք ուզեր որ թերթիս մէջ հրատարակուածներէն, որ եւ է մէկը անիրաւուի։ Այս եղած է մեր սկզբունքը առջի օրէն մինչեւ այսօր, եւ այս պատճառաւ մեր թերթին միջոցաւ խօսելու ազատ իրաւունք տուած ենք ամէն անոնց, որոնց մասին որ եւ է խնդրի մը առթիւ մեր խորհրդածութիւնները ներկայացուցած ենք։ Ահա այս նկատումներով է որ կը հրատարակենք Հիւանդանոցի Տընօրէնին Տօքթ. Շիրինեան էֆէնտիի նամակը։

Պաշտօնապէս տրուած տեղեկութիւններու վրայ հիմնուելով նախ կը հաստատենք թէ այցելու բժշկի մը եւ հիւանդի մը միջեւ ԳԻՐԿ ԸՆԴ ԳԻՐԿ ԾԵԾԿՌՈՒԻՒԻ ՏԵՍԱՐԱՆ ՄԸ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ է։ Խնդրոյ առարկայ բժիշկը եղած է Տօքթ. Տաղաւարեան, իսկ հիւանդը Օր. Վերժին Տօնիկեան։ Այսօր որ իրողութեան մը առջեւ կը գտնուինք, որ իր տեսակին մէջը անուն չունի, հարկադրուած կը զգանք կրկնելու այն բոլոր կարծիքները, զորս հրապարակած էինք վերջին հինգշաբթի թուով, լուրին առաջին տպաւորութեան ներքեւ։

Նորէն կը կրկնենք որ Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի տնօրէնութիւնը, հաստատութեան ամիսը 15 ոսկի արժող զարդ մը միայն եղած է։ Մինչդեռ այդ գումարը կրնար ամսական 30 ոսկի ալ ըլլալ, եւ նորէն շատ կարեւոր ծախք մը նկատուէր, հաստատութեան ներքին կանոնաւորութեանը համար։ Ինչ կարժէ այն տնօրէնութիւնը, որ հաստատութեան ներքին կարգապահութեան մեղանչող ամէնէն կոպիտ թերացումին հանդէպ անգամ անզօր է գէթ առժամանակեայ որոշում մը տալու, եւ եղածը հոգաբարձութեան տեղեկագրելով միայն կը բաւականանայ։ Այս տեսակ տնօրէնութիւն մը չէ որ կրնայ կարեւոր նկատուիլ հիւանդանոցի պէս ընդարձակ հաստատութեան մը համար։ Հոգաբարձութիւնը կազմող անձնաւորութիւնները ամէնքն ալ իրենց գործերով զբաղող մարդիկ են, վերին հսկողութենէ տարբեր բան մը չեն կրնար ունենալ Հիւանդանոցի գործերուն վրայ։ Միայն տնօրէնութիւն մըն է որ գործնական հսկողութիւն մը կրնայ ունենալ Հիւանդանոցի գործերուն բոլոր մանրամասնութիւններուն վրայ, տնօրէնութիւն մը սակայն որ զարդ մը չըլլայ, այլ ջիղը հաստատութեան, տէր իր բանաւոր իրաւասութիւններուն։ Ահա՛ այս տեղ ձեռք կը զարնենք նորէն բաւական հին խնդրի, խնդրի մը, որուն համաձայն պէտք է Հիւանդանոցը օժտել շրջահայեաց, բանիբուն եւ միեւնոյն ատեն խիստ ներքին կանոնագրութեամբ մը, եւ այդ տեսակ կանոնագրութեան գործադրութիւնը յանձնել տնօրէնի մը, որ հաստատութեան մէջ գտնուող ոչ մէկուն, ամէնէն մեծէն ամէնէն պզտիկը աչք բանալ տայ։ Հիւանդանոցին համար ամէն զոհողութիւններ կ'ըլլան, որպէս զի բարեկարգ ու կատարեալ հաստատութիւն մը ըլլայ, հետեւաբար արդի հոգաբարձութեան նոյն իսկ խղճի պարտքն է ձեռնհասներու միջոցաւ պատրաստել տալ հաստատութեան համար կատարեալ ներքին կանոնագրութիւն մը եւ անոր գործադրութիւնը յանձնել աչալուրջ, խիստ ու կարող տնօրէնի մը, հոգ չէ թէ այդ տեսակ տնօրէն մը թերեւս 30 ոսկիով կը գոհանայ։ Շահողը ապահովաբար հիւանդանոցի պիւտճէն պիտի ըլլայ նորէն։

Գ. Գ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ
ՍՆԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ինչպէս արդէն երէկ գրած էինք Համբարձումեան սնանկութեան մէջ մեծագոյն պահանջատէրն է Ալիքսան եւ Կարապետ Ցակոբեան եւ ընկերութիւն, որուն Ղալաթիոյ գրասենեակին մէջ կը կատարուին պահանջատէրերու ամէն խորհրդակցութիւն։ Առեւտրական հրապարակին վրայ տիրող ընդհանուր կարծիքը սա է թէ քանի որ Համբարձումեան Տան օձիքը մասամբ պահանջատէրերու ձեռքն է, շատ հաւանական է որ իրաւախոհութեամբ և համերաշխութեամբ վերջանայ խնդիրը։ Միւս կողմէ կը լսենք նաեւ թէ Համբարձումեան տունը իր կողմէ փաստաբան կարգած է Գրիգոր էֆ. Զօհրապ: Բոլոր առեւտրականները լաւատես չեն սակայն։ Կան նաեւ անձեր, որոնք համոզուած կ'երեւան թէ խնդիրը կարելի պիտի ըլլայ իրաւախոհութեամբ կարգադրել։ Առաջին անգամ թէեւ լսուեցաւ թէ կարելի եղած է Համբարձումեանց միւլք կալուածները արգելքի տակ առնել, սակայն հրապարակի վրայ այսօր լուր մը կը շրջի թէ Համբարձումեանները յաջողած են իրենց էմլաքին կէսը ուրիշի մը անուան փոխանցել տալ։

Բացի Ցակոբեան եւ ընկերութիւն դրամատունէն, Համբարձումեաններու վրայ պահանջ ունին նաեւ, Թահթապըրուն՝ 3000 ոսկի, Բարսղամեան՝ 5000 ոսկի, տիկին Աղասեան՝ 1000 ոսկի։

Այս առթու հրապարակի վրայ այն տեսակ տարաձայնութիւն մըն ալ կար թէ Համբարձումեանները առաջարկած ըլլան 50% վճարել, եւ պահանջատէրերու կողմէ ալ առաջարկուած ըլլայ 75%, գործը հաշտարար կերպով կարգադրելու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ԱՑՍՕՐՈՒԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 13 դեկտ.—Գերման մամուլը իր երախտագիտութիւնը կը յայտնէ Մ. Նահանգներու, որոնք Վենեզուէլայի մէջ բանտարկուած գերմանացիները արձակել տուած էին։

ԲԱՐԻԶ.—Անգլիական ու գերմանական դեսպանատուններուն ինչպէս նաեւ վենեզուէլական հիւպատոսարաններու մէջ, վերջին օրերու դէպքերուն վրայ ոչ մէկ տեղեկութիւն ստացուած է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Անգլիական թերթերը խօսելով վենեզուէլական միջադէպերուն վրայ, Գերմանիոյ կայսեր նախաձեռնութեան կը վերագրեն վենեզուէլական նաւերու քանդումը։

ԼԱ ՀԷՑ.—Հոլանտական ծովային նախարարը այս առաւօտ տեղս մեռաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Նախարարապետ Սիլվէլա, պահպանողական կուսակցութեան ամբողջական ծրագիրը ներկայացուց։ Մամուլը ընդհանուր կերպով, նպաստաւոր ընդունելութիւն կ'ընէ անոր։

ՏՐԷԶՏԸՆ.—Կէօրկ թագաւորին առողջական վիճակը բարւոքեցաւ։

ԼԱ ԿՈՒԱՅՐԱ.— Վենեզուէլական զինուորները գրաւած են քաղաքին ռազմագիտական կէտերը։ Անգլեւ-գերման նաւախումբը, Լա Կուայրայի մօտ երեք վենեզուէլական նաւեր գերի բռնեց այսօր եւ չորրորդ նաւ մը անգործածելի վիճակի մէջ դրաւ։

ՔԱՐԱՔԱՍ.— Կառավարութիւնը ստիպողական զօրահաւաք ընել հրամայեց 18էն 50 տարեկան բոլոր մարդոց, ցամաքային բանակը կազմելու համար։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Քարաքասի ամերիկեան դեսպանը հեռագրեց արտաքին գործոց նախարարութեան թէ, վենէզուէլական կառավարութիւնը առաջարկած է իրեն որպէս զի գոյութիւն ունեցող տարբերութիւնները հաշտարար կերպով կարգադրել առաջարկէ Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ։

ՀՌՈՄ.—«Բաթրիա»ի ըսածին նայելով «Էլպա» մարտանաւը հրաման ստացած է անմիջապէս դէպի վենէզուէլական ջուրերը մեկնելու։

ԲԱՐԻԶ.—Վենեզուէլական կառավարութիւնը հաղորդեց Բարիզի իր գործակատարին թէ, Նախագահ Քասթրօ զէնքի կոչած է ժողովուրդը։ Բոլոր քաղաքական յանցաւորներուն ներում շնորհեց եւ Վենեզուէլացիներուն գրաւման տակ գտնուող կալուածները ետ դարձուց։

ԱԹԷՆՔ.—Պ. Քարաբանօս իր փափաքին համաձայն ծովային նախարար անուանուեցաւ։ Դատական նախարար անուանուեցաւ Պ. Ջիկօմալաս։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Կը հաւաստուի թէ Սելանիկի ընդհանուր հիւպատոս պիտի անուանուի Պ. Նիքոլիչ, երբեմն՝ առեւտրական նախարար, Մանասթըրի հիւպատոս՝ Պ. Պօանիսլավ Նուշիչ, Բրիշթինայի հիւպատոս՝ Պ. Եուվան Մոխաիլովիչ։ Սոֆիայի ընդհանուր հիւպատոս Պ. Մարէնքովիչի մօտ օրէն յետս կոչուելու մասին շրջող զրոյցները չեն հերքուիր։

ՔԱՐԱՔԱՍ.—Ձերբակալուած գերմանացիներու թիւն էր 97։ Կառավարութիւնը գրաւեց գերմանական, անգլիական եւ զուիցերիական ընկերութեանց պատկանող բոլոր երկաթուղիները։ Վենեզուէլական նաւերու գերի բռնուելուն պատճառաւ մեծ յուզում կը տիրէ քաղաքին մէջ։ Ժողովուրդը այս առթիւ երկրին ի նպաստ զանազան ցոյցեր ըրաւ։ Կացութիւնը ծանր է։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 դեկտ.—Քարաքասէն կը հեռագրեն թէ Բուէրդօ Քապէլլօյի (Վենեզուէլա) իշխանութիւնները ամբացուցեր են իրենց քաղաքը, բանտարկեր են անգլիական եւ գերման հիւպատոսները, հպատակները եւ գրաւեր են անգլիական նաւ մը որ իր մեքենաները կը նորոգէր։

ԲԱՐԻԶ.— Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ երեսփոխան մը առաջարկ մը ներկայացուցեր է Խորհրդարանին, խնդրելով որ Նախագահ Րուզվէլդ առաջարկէ իրաւարար ատեանի մը յանձնել Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ՝ Վենեզուէլայէն ունեցած պահանջումներու խնդիրը։

ԲԱՐԻԶ.— Ընդհանրապէս լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ Ֆրանսա Վենեզուէլայէն հաշտարար կերպով գոհացում պիտի ուզէ իր պահանջումներուն։

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր այն բաժանորդները որոնք կը փոխեն իրենց հասցէն, պէ՞տք է երկու ղրուշի թղթադրոշմ ղրկեն վարչութեանս։ Հակառակ պարագային թերթերու առաքումը կը շարունակուի հին հասցէով։

[91] ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՃՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՈՃԻՐԸ

(ՊՍ ՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԹԵՐԹՕՆ «ԾԱՂԻԿ»Ի)

Ժ.

«Բժիշկ բարեկամ մը ունիմ, Տօքթ. Բօրրիթէլը, որ յաջող քիմիագէտ մըն է միանգամայն։ Այս պարագային անոր դիմեցի իրեն տարած սիկարներս տարրալուծեց . . .

—Եւ անիկա թմրեցուցիչ դեղ գըտաւ անոր մէջ, չէ՞, ըսաւ ոստիկանապետը։

—Ա՛յո. բաւական մեծ քանակութեամբ . . . Այս սիկարները զորս ես բժիշկին տուի, եւ թերեւս անոնք որոնք տակաւին տուփին մէջ կը գտնուէին, թմրեցուցիչ դեղերով բաղադրուած են։

—Այսպէս, Պրինսօլէ, մեղսակից մը Լիւպէրսաքի, քնացուցա՞ծ պիտի ըլլար Պէժօն եւ Ժան Կէօրէն։

—Կը հաւատամ։

—Ճարտար էնթրիկ մը չէ, պէտք եղածէն աւելի, ձեր խորաթափանց աչքերուն պէս աչք մը պէտք է կարենալ անոր թափանցելու համար, Պարոններ . . . Այս ամէնքը, ճարտարօրէն եղած կարգադրուած եւ բացատրուած է . . . բայց միակ դիտողութիւն մը ունիմ ընելիք։

—Հրամմեցէ՛ք, պիտի ջանանք ձեր դիտողութիւններէն օգուտ քաղել։

Պ. Բիվօլօ շատ լրջօրէն ըսած էր այս խօսքը։

Կ'ուզէր հաճելի հանդիսանալ ոստիկանապետին, հակառակ անոր որ ներքնապէս բնաւ պէտքը չէր զգար անոր կարծիքին, որովհետեւ ինքը իրը կազմած էր արդէն։

—Դուք, ըսաւ ոստիկանապետը, շատ լաւ վարուած եղաք, մեկնելով այն ենթադրութենէն թէ, Լիւպէրսաք յանցաւոր էր եւ Կէօրէ անմեղ։

—Ճիշդ այդպէս։

—Բայց, վերջապէս, ի՞նչ բան կրնայ ապացուցանել թէ՝ այդ Լիւպէրսաքը պատուաւոր երիտասարդ մը չէ, որ սակայն քիչ մը անկանոն կեանք մը կը վարէ ու բազմաթիւ համանուհիներ ունի։

«Եթէ հակառակ ենթադրութենէ մը մեկնելով, այսինքն Լիւպէրսաքը անմեղ նկատելով ընէիք քննութիւնները, վստա՞հ էք որ չպիտի հասնէիք հակառակ եզրակացութեան մը։ Հա՛, պահ մը ենթադրեցէք որ Լիւպէրսաք հարուստ է եւ տիկին տը Թէնուալի համանին։ Բնականաբար ստիպուած է շատ մը վարպետութիւններու դիմել ինքզինքը ծածկելու համար։ Ու ահաւասիկ երկու սիրահարները ծակէ ծակ կը փախչին զիրար վայելելու համար, կ'երթան մինչեւ Քարթիէ Լաթէն եւ հոն կը բռնուին։ Այս ամէնուն պատահած միջոցին կրնայ ըլլալ որ նաեւ Լիւպէրսաք սիրային յարաբերութիւններ ունեցած ըլլայ տիկին Պրինսօլէի հետ, որովհետեւ շատ լաւ գիտէք թէ ատիկա պէտք եղածէն աւելի սիրունիկ մըն է։ Բայց ո՛րքան ալ սիրուն ըլլար, չէր կրնար երբեք բաղդատութեան դրուիլ տիկին տը Թէնուալի հետ, եւ ահա այդ պատճառաւ Պ. Լիւպէրսաք շուտով կը դառնայ իր բուն համանուհիին։

—Այս ամէնքը կրնան շատ լաւ պատահած ըլլալ, այո՛, ըսաւ Բիվօլօ։

—Դիւրին է նաեւ ուրիշ ենթադրութիւններ ընել . . . Լիւպէրսաք կրնայ աղքատ ուսանող մը եղած ըլլալ, որ տիկին տը Թէնուալի հանդէպ կը խաղայ այն դերը, զոր կըրկեօները խաղացին Մանոն Լէսքոյի նկատմամբ։ Իրաւ է թէ շատ պատուաւոր բան մը չէ այս, բայց ընթացք մըն է որուն հանդէպ ոչ ոք բան մը ըսելու իրաւունք ունի։ Խնդիրը այսպէս ենթադրելով մնացեալը դիւրին կը բացատրուի։ Այն գաւաթը ուսկից խմեց Պէժօ թերեւս պսմնթ կը պարունակէր առաջուց եւ աղէկ լուացուած չէր, տօքթ. Բօրրիթէլ սիկառները քննելով կրնայ ըլլալ որ սխալած ըլլայ եւ գտնէ բաներ որոնք թերեւս շատ փոքր քանակութեամբ մը միայն կը գտնուէին անոնց մէջ։ Տարրալոյծները անսխալական չեն վերջապէս. Լիւպէրսաք Պրինսօլէի հետ ծանօթութիւն հաստատեց անոր կնոջը հետ դիւրաւ յարաբերութիւն հաստատելու համար։ Ձեր նշաններէն ամէնքը, կը տեսնէ՞ք, փոքրիկ տարբերութիւններով կրնան բոլորովին տարբեր բացատրութիւններ յառաջ բերել։ Արդ ո՞ւր է ճշմարտութիւնը։

—Կը կարծեմ թէ, պարո՛ն, ըսաւ Բիվօլօ, հաստատ շեշտով մը եւ աչքերը յառելով ոստիկանապետին երեսին, ես կը կարծեմ թէ ճշմարտութիւնը մեր կողմն է . . .

— Ապացո՞յցը . . . ապացոյց մը որ զիս ալ կարենայ համոզել, ունի՞ք։

—Ո՛չ։

—Կը կարծէք որ շուտով պիտի կրնա՞ք ունենալ։

—Չեմ գիտեր։ Խոհեմութիւնը կը ստիպէ զիս այդ մասին լռել առայժմ։ Ձեզպէս եկածը պիտի ընեմ այդ մասին։

—Երբ յաջողիք, նորէն զիս տեսնելու եկէք։ Եւ ինչ որ ըսի թող չի վհատեցնէ ձեզ։

—Մի վախնաք, պարոն, յարեց Բիվօլօ, թեթեւ ծաղրածութեամբ մը։

(Շարունակելի)

Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Բերա, Մեծ-փողոց, կալաթա Սէրայի դպրոցին դէմ, թիւ 200
Գչ. Եչ. Շր. օրերը առաւօտուն կանուխէն մինչեւ երեկոյ ժամ $11^1/_2$։
Բչ. Դչ. Ուր. օրերը 6էն $11^1/_2$։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ
ԿԵՆԱՑ, ՀՐԴԵՀԻ, ԾՈՎՈՒ
ԿԱՅՍ. ԹԱԳ. ԱՐԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՎԻԷՆՆԱ 1860ԻՆ
Գրասենեակ Հաճօբուլօ խան, թիւ 52, 53, 54, 55, 56
ԼԻԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ՝ Գ. ՖԵՐՄԱՏԵԱՆ

Ֆէնիքս Օթրիշիէն Ընկերութեան կենաց ապահովագրութեան օրինակ մը.— 35 տարեկան մէկը որ կ'ուզէ ապահովագրուիլ Ֆէնիքս Օթրիշիէն ընկերութեան 20000 ֆր.ի եւ քսանեւհինգ տարուան համար, տարեկան 925.80 ֆրք. պիտի վճարէ. ու պայմանաժամուն պիտի ստանայ 31266 ֆրք. հնչուն դրամ ամբողջովին։ Իսկ եթէ մեռնի զոր օրինակ, 10 տարիէն, իւր ժառանգորդները անմիջապէս պիտի ստանան 21314.62։

Այս ամէն գումարները ԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ չեն, այլ ԻՐԱԿԱՆ, եւ Ֆէնիքս Օթրիշէն ընկերութիւնն այս գումարներուն վճարումը կ'երաշխաւորէ իւր բոլիսով։

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹԷՅԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Պոլիս, Պահչէ Գաբու,
Ճէլալ պէյ խանին կից, թիւ 10
ԱՉՆԻՒ ԹԷՅԵՐ
ԱԺԱՆ ԹԷՅԵՐ
ԹԷՅԻ ԸՆՏԻՐ ԽԱՌՆՈՒՐԴՆԵՐ
ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ-ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԹԷՅԻ ԽԱՌՆՈՒՐԴՆԵՐԸ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ՝ ՏԵՍԱԿՈՎ ԵՒ ԳԻՆՈՎ
MARQUE DEPOSÉE
Գաւառներէ կ'ընդունուին ամէն քանակութեամբ յանձնարարութիւններ կը կատարուին ամենայն ճշդապահութեամբ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՐՔԸ
ԲԱԶՄԱՊԱՏԿԵՐ
Հարպիկ քերականէն ետքը, ընթերցանութեան եւ վարժութեան համար միակ դասագիրքն է։ Գինը 60 փարայ։
Կեդրոնատեղի ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ա. ՏՈՒՆՑ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳՈՒՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ
ԳԻՆ 20 ՂՐՇ. Թարգմանեց Ն. ՃԻՎԱՆԵԱՆ ԳԻՆ 20 ՂՐՇ.
Դիմել ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ, Կ. Պոլիս, Մերճան փողոց թիւ 57

ՊԱՏԱՍԽԱՆ
Շատեր կը հարցնեն թէ՝ կարճ միջոցի մէջ Անգլիերէն կամ Ֆրանսերէն սորվելու համար ՄԱՅՍԹԵՐՍՉԱՖԹ ՍԻՍԹԸՄը ո՞ւրկէ առնելու է։
Մի միայն ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԷՆ, երբ 30 ղրուշ ղրկէք, առանց թղթատարի ծախքի ձեռքերնիդ կը հասնի ապահովաբար։

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
գրացուցակը ձրի կը տրուի փափաքողներու
24—30

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին-Պիր-Չէչլիսին դիմաց
ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճատիյէ, Տօղրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 5—11 դիմել Պոլիս, Պահչէ Գաբու Պին-Պիր-Չէչլիսին դիմաց
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ

ՈՒԷՍԹԸՐՆ
Western Assurance Company
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳՂ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ին
TORONTO WESTERN LONDON
6,000,000
1,250,000
410,000
100,000
20, 21, 22

SAMUEL MENASSÉ & Cie
ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹՂԹԵՂԷՆՆԵՐՈՒ
Գալաթա, Մահմուտիէ փողոց, թիւ 25
«ԼԱԹԻՖ»

Փ. Ա. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԳՈՐԾՈՂԻՑ ԵՒ ՆԵՐԿԵՐՈՒ
Գալաթա, Մեծ փողոց, թիւ 24

MATTONI
GIESSHÜBLER
ԲՆԱԿԱՆ ԶՈՒԻՐ
Heinrich Mattoni, Carlsbad et Vienne

ՀԷՐՃԱՅԻ ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՀԷՐՃԱՅԻ
ԱՊԱՌԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
ՑԱՃԱՒՈՐԴԱՑ
ԴԻՒՐՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՄԱՐ
ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ
ՀԷՐՃԱՅԻ HEROJAI XERTZAI
ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ՈՒՆԵՆԱԼ ԴԻՄԵՑԷՔ
Պոլիս, Ոսկերչաց Շուկայ
Մեծ-Փողոց թիւ 13
ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի եւրոպական ճաշակով պատրաստուած գոհարեղէններ, ամէնքն ալ առաջնակարգ ըլլալու պայմանով։
ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատան գիները անմրցելի են։
ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի արծաթեղէն ապրանքներ։
ՀԷՐՃԱՅԻ վաճառատունը ունի ժամացոյցներ եւ արծաթեայ գաւազաններ։
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Հարիւրին 20 կանխիկ, մնացեալին համար շաբաթական հարիւրին 5 վճարում կանխիկ գնողին համար հարիւրին 5 զեղչ
Գործածուած գոհարեղէնները եթէ վնասուած չեն, հարիւրին 10 զեղչով ետ կ'առնուին

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱՎԱՃԱՌ
ԱՐՇԱԼՈՅՍ
Թիւ 9, Սուլթան Համամ, Բրեսթի Լիոնեի կից, Թիւ 9
ԱԺԱՆ ԾԱԽԵԼ ԵՒ ԳՈՀԱՆԱԼ
Ցաճախորդաց կողմէ ինծի հանդէպ ցոյց տրուած համակրանքէն աւելի քաջալերուած, այս անգամ սկսած եմ վաճառատանս մէջ պատրաստել ամէն տեսակ կօշիկներ, արանց, կանանց եւ տղոց համար։ Ամէն անոնք որ ճաշակի տէր են, կրնան անգամ մը մեր ԱՐՇԱԼՈՅՍ վաճառատունը դիմել եւ փորձել մեր կօշիկներու թէ անմրցելի աժանութիւնը եւ թէ նորաձեւութիւնը։
Նաեւ չափու վրայ յանձնարարութիւններ ամենայն փութով կը կատարուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուին նաեւ կօշիկ պատրաստելու համար ամէն տեսակ գունաւոր ամերիկեան եւ ֆրանսական կաշիներ, բուրդէ եւ բամպակէ մանածներ եւլն., որուն տէրն է ՅՈՎՍԷՓ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
Ղալաթիա մասնաճիւղ չունինք

ՄԻՍԱՔ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ
Ղալաթիա, ճիշդ Թիւնէլի դիմաց, թիւ 25.
Վաճառատանս մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուի՝ պատի թուղթերու ճոխ եւ ճաշակաւոր մթերք մը ինչպէս նաեւ ոսկեզօծ եւ զարդարուն ՔՕՐՆԻՇՆԵՐ եւ ամէն տեսակ ՍԹՕՐՆԵՐ եւայլն։
ԳԻՆ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՃԻ ...
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ...
Բերա, Մեծ փողոց ...
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 54.
Ղալաթիա, Թօբճուլար ճամբուն, թիւ ...
Հարսանիքներու եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ ապսեր, ինչ... կանխաւոր ապսպրանքով...

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ
ՍԱՐԳԻՍ ԹԱՇՃԵԱՆ
ՎԿԱՅԵԱԼ ԿԱՅՍ. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԷՆ
Կը ստանձնէ շինութիւններ իրենց կամ տէրերու հաշւոյն
Կը կատարէ ճարտարապետական ամէն տեսակ աշխատութիւններ
Գաւառներէ կ'ընդունի յանձնարարութիւններ
Պատրաստութիւն շինութեանց յատակագիծներու
Ի հարկին այցելութեամբ կը կատարէ գաւառներու մէջ եղած գործեր
ՍԿԶԲՈՒՆՔ
Ճշդապահութիւն եւ դիւրամատչելի պայմաններ
Կալաթա, Մահմուտիէ ճատաճէսի, թիւ 42

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

ԿԱԹՆԱՎԱՃԱՌ
ԱՂՋԻԿԸ

Բ. ՄԱՍ

Դ.

ԳԻՆԵՏՈՒՆԸ

—Ամէն զատ, աղէկ կը զգամ որ քիչ մը կարգ ու կանոն դնելու եմ գործերուս մէջ։

—Այո՛, գէշ չըլլար։

—Արդէն սորվուեցայ ագարակիս մէկը ծախել։

—Խե՜ղճ ագարակը. երբ միտքս կը բերեմ, վիշտ մը կը պատէ ներսս։

—Անհոգ եղիր, Պէրթրան, ծախուքներուս մէջ կարգ ու չափաւորութիւն պիտի դնեմ. Տէսթիվալը երթամ տեսնամ պիտի, ու եթէ շատ շահաւոր գործ մը գտնայ ինծի՝ ան ատեն ըրած ծախսքերս պիտի կրնամ դոցել։ Օ՛ն ուրեմն, ծեր բարեկամս, տխրութիւն չուզեր ալ ոչինչ տեղը։ Ես հարուստ եւ երիտասարդ եմ. ասիկա միշտ աչքիդ առջեւը բեր ու փոյթ մի՛ ըներ։ Ասոնք գիտնալով համոզուէ ալ որ, ես երբեք յուսահատելու կամ տրտմելու պատճառ մը չեմ կրնար ունենալ։

—Իրաւո՛ւնք ունիս, տեղակալս. ճիշդ ես ալ ատիկա ըսի Շթաքին հետ քու ընթացքիդ վրայ խօսակցած ատենս։

—Շատ աղէկ կ'ընես կոր, Պէրթրան, դուն ամէն ատեն մտածէ ինծի համար, հսկէ ուշադրութեամբ բոլոր տնական գործերուս վրայ, եւ քու ուզածիդ պէս դարձուր ամէն բան։ Ես հիմայ հագուստներս պիտի փոխեմ, դրացուհիիս քով պիտի երթամ եւ վաղը քիչ մը լուրջ գործերով պիտի զբաղիմ։

—Աքանչելի՛ երիտասարդ, բսաւ Պէրթրան՝ աչքերով Օկիւսթին հետեւելով։ Հոս, տան մէջ, ամէն բան ինծի կը յանձնէ. բայց ասկէ եւքը մինակ իր գինիները խմել չպիտի աշխատիմ, այլ իր կամքին հակառակ, միայն օգտակար ըլլալու համար իրեն, տիկին Շթրաքին քովը պիտի երթամ հիմա, խօսելու համար այն պարոնիկին մասին՝ որ յաճախ կուգայ ու խմերի դրացուհիին քովը կ'երթայ։

Տիկին Սէն-Լըմօն ծամածուռ դէմքով մը կ'ընդունի Օկիւսթը, տխուր է, ու աչքերը կաս կարմիր եղած, գեռ թաշկինակը ձեռքին մէջ բռնած է։ Ճշմարիտ է որ, Օկիւսթին վրայ գանալը լսելով, անոր այցելութեան կ'սպասէր արդէն։

Տարիվլէլ անմիջապէս անոր արտամութեան պատճառը կը հասկնայ՝ որովհետեւ քան որ ան չ'ուզեր խօսակցիլ. բայց բերնէն քանի մը բառ կը փախցունէ, ան կնիկին մասին՝ որուն հանդիպեցաւ Տարվիլին բնակարանը։

Այդ բառերուն խնդրուկ հառաչներ, բանի ժպտումներ կը յաջորդեն, եւ Տիկին Սէն-Լըմօն, իր ամէն մէկ խորհրդակցութեան կը կցէ սա խօսքը.

—Դո՛ւք գիտէք, պարոն, ձեր կամքէն կախեալ է ատիկա, կրնա՛նք ձեզի հաճելի երեւցածներէն ուզածնիդ ընտրելու։

Օկիւսթ Լէօնիին զգալ ձեւացուցած միշտերէն զգացուած, կը մօտենայ անոր՝ հանդարտեցնելու համար սիրունիկ խարտաշը։ Աղջիկը կը համակերպի անոր ըրածներուն, խոստում առնելով որ այլեւս ան կնիկը պիտի չընդունի իր տանը մէջ, որուն հանդիպումը անգամ ջիղերուն դրդռութիւն կը պատճառէ։ Օկիւսթ սիրալիր ուղղութեամբներով կ'ընդունի անոր առաջարկը։

Եւ սակայն, Լէօնի դեռ մտածութիւններու մէջ ընկղմածի պէս մտազբաղ երեւոյթ մը ունի։

—Վի՞շտ մը ունիս, հարցուց Օկիւսթ։

—Չէ՛. ոչ չէ՛. բան մը չունիմ, պատասխանեց սիրունիկ խարտաշուհին, ա՛յնպիսի շեշտով մը՝ որ բառերուն հակառակը կ'արտայայտէր։

—Ա՛հ, կը տեսնամ որ ինծ կը պահէք կոր բան մը ունիք։

—Ի՛ չէ՛, կը սխալիք. եւ առէք զատ, ձեզի չվերաբերող բան մըն է ատիկա։

Որովհետեւ մարդ հետաքրքիր է իրեն չվերաբերող, չվայլո՛ղ բաները իմանալ, Օկիւսթ ալ սկսաւ վրայ տալ, ու Սէն-Լըմօն Տիկինը, խոստովանեցաւ թէ, նորութիւններու վաճառական մը, որուն բաւական պարտք ունի, տոմսակ մը ղրկեր է, եւ երկու օրէն անպատճառ իր պահանջքին հատուցումը կը պահանջէ։

Օկիւսթ թէպէտ հետաքրքիր ըլլալուն համար զղջաց, եւ սակայն, անոր ուրիշներու գլուխ ծռելը շատ գործին չգալուն համար ըսաւ անմիջապէս.

—Նոտարիս ղրկեցէք տոմսակը ձեր գանձապանին հետ, ու անմիջապէս պիտի վճարուի։

Լէօնին մերժեց Օկիւսթին այդ առաջարկը. բայց անոր հետապնդումներուն չդիմանալով, ընդունեցաւ վերջապէս։

Պէրթրան դէպի տուն խոշոր ոստում մը ըրաւ յաջորդ առաւօտուն, երբ Օկիւսթ կանչելով զայն ըսաւ անոր.

—Տիկին Սէն-Լըմօնին երկու հազար ֆրանք պիտի վճարես այսօր, եթէ անոր անունով ձեռքը տոմսակով մարդ մը ներկայանայ քեզի։

—Երկու հազար ֆրանք տա՛ պուլիկսին համար . . . , պոռաց ծեր հաշուակալը՝ յուսահատ ձեռքը ճակտին զարնելով։ Ա՛հ տեղակալս, եթէ ասա՛նկ կարգ ու կանոն պիտի դնէք ձեր գործերուն մէջ . . .

—Վրան ծանրանալու եւ խօսելու պէտք չկա՛յ, Պէրթրան. փոխատուութիւն մըն է զոր կ'ընեմ Լէօնիին. եւ եթէ ես չշխատէի քալեցնել այս բանը, հարիւրին հարիւր վստահ եմ որ, երբէք վրայ չպիտի իյնար պարտքը կինը։

(Շարունակելի)

ՊԱԼՔԱՆ
ԱՌԱՋՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ՍՕՖԻԱ
Դրամագլուխ, Պահեստ եւ Երաշխաւորութեան գումար
ՖՐԱՆՔ 7.500.000
Դրամատուն Ընկերութեան ի Թուրքիա
ԴՐԷՍԻ ԼԻՕՆԷ
Ընկերութիւնը չներկայացուած Գաւառներու մէջ Գործակալներ
ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Ճէսիս խան, թիւ 1—2.

Արտօնատէր Ա. ՍԱԴԱԵԱՆ
Տպագրութիւն Սագաեան Տպարան